

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

EKONOMSKI VIDIKI PROSTOVOLJSTVA

Tajda Sobočan

Ljubljana, avgust 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

EKONOMSKI VIDIKI PROSTOVOLJSTVA

Kandidatka: Tajda Sobočan
Vpisna številka: 04037884
Študijski program: univerzitetni študijski program Uprava, prva stopnja
Mentor: prof. dr. Primož Pevcin

Ljubljana, avgust 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Tajda Sobočan, študentka univerzitetnega študijskega programa Uprava, z vpisno številko 04037884, sem avtorica diplomskega dela z naslovom Ekonomski vidiki prostovoljstva.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena na seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/1995), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki Dela FU.

Diplomsko delo je lektorirala: mag. Suzana Jakoša, prof. slov.

Ljubljana, 26.08.2011

Podpis:

POVZETEK

Letošnje leto je za prostovoljno delo zelo pomembno, saj je ravno leto 2011 evropsko leto prostovoljstva. Del diplomskega dela sem namenila tudi njegovi predstavitvi. K promociji prostovoljstva pa prispeva tudi mednarodni dan prostovoljstva, ki poteka vsako leto petega decembra. Prostovoljno delo postaja v sodobni družbi vedno pomembnejše, zato se je treba truditi za večje priznavanje in vrednotenje tovrstnega dela. Prispevek prostovoljcev h kakovosti življenja je neprecenljiv. Pozitivni učinki se kažejo v občutku, da je prostovoljno delo za nekoga koristno, da ima posameznik možnost spoznati nove ljudi in si tako razširiti življenjsko obzorje. S prostovoljnim delom se pridobivajo novo znanje in izkušnje, prav tako pa prostovoljno delo omogoča osebno rast in pridobitev spoštovanja v skupnosti. Na začetku diplomskega dela sem s pravnega vidika opredelila nepridobitne organizacije, naštela in opisala vrste ter oblike nepridobitnih organizacij in opisala njihovo financiranje. Pozneje sem se osredinila na prostovoljno delo. Da bi področje lažje celovito predstavila, sem opisala tudi splošno zgodovino in značilnosti prostovoljnega dela. Prostovoljstvo sem predstavila še z ekonomskega vidika. Podrobneje sem predstavila prostovoljstvo v Sloveniji in ga pozneje primerjala z državami z višjim BDP na prebivalca – Nizozemsko, Irsko in Luksemburgom. Primerjava je potekala na več področjih. Ugotovila sem, da je slovensko prostovoljstvo konkurenčno prostovoljstvu v omenjenih državah, da družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto in da je globalna gospodarska kriza nanj pozitivno vplivala. V diplomsko delo sem vključila še pričakovani razvoj prostovoljstva, ker je to iz leta v leto pomembnejša dejavnost, prav tako pa predvidevam, da se bo pozitiven trend rasti nadaljeval.

Ključne besede: prostovoljno delo, razvoj prostovoljstva, nepridobitna organizacija, financiranje nepridobitnih organizacij, gospodarska kriza in njen vpliv na prostovoljstvo

SUMMARY

ECONOMIC ASPECTS OF VOLUNTEERING

The year of 2011 is a very important year for volunteering because this year is the European Year of Volunteering. My thesis is partially dedicated to the presentation of the European Year of Volunteering 2011, which is organized with the aim to promote volunteer activities, together with the International Day of Volunteering held every year on December 5. Volunteering is becoming increasingly more important in present-day society and deserves greater recognition and appreciation. The contribution of volunteers to the quality of life is invaluable; in turn, the volunteers themselves describe the positive effect of volunteering as a feeling of doing something good for the benefit of others, which they do because they want to help either individuals or groups and because it gives them the opportunity to meet new people and expand their horizons. Volunteering offers them not only new knowledge and experience but also a way to personal growth and to earning the respect of the community. I started my thesis with a legal definition of a non-profit organization and by giving a list and a description of different types and forms of non-profit organizations. I also included a more detailed description of their financing. The main part of the thesis focuses on volunteer work. In order to give a general overview of this field, I also described the history and general characteristics of volunteering. A part of the thesis is dedicated to the presentation of economic aspects of volunteering. Volunteer work in Slovenia is presented in greater detail and compared to the volunteer work in countries with a higher GDP per capita: the Netherlands, Ireland, and Luxembourg. The findings of my multi-level comparison show that Slovenia can compete successfully with these countries in terms of volunteering, that volunteer work is recognized as an important value by the society and that it has been affected in a positive way by the global economic crisis. I concluded the thesis with my expectations for the future of volunteering. Given the growing importance of volunteering over the years, I expect this positive trend of growth to continue.

Keywords: volunteer work, development of volunteer work, volunteer work in Slovenia, promotion of volunteer work, non-profit organization, financing of non-profit organizations, economic crisis and its influence on volunteer work

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	I
POVZETEK.....	II
SUMMARY.....	III
1 UVOD.....	1
1.1 OBRAZLOŽITEV TEME.....	1
1.2 NAMEN, CILJI IN HIPOTEZE DIPLOMSKEGA DELA.....	1
1.3 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA	2
2 NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE	3
2.1 POMEN NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ.....	3
2.2 PRAVNA UREDITEV IN ZAKONODAJA NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ V SLOVENIJI	3
2.2.1 ZAKON O PROSTOVOLJSTVU	4
2.2.2 KODEKS ETIČNIH NAČEL V SOCIALNEM VARSTVU	5
2.2.3 ETIČNI KODEKS ORGANIZIRANEGA PROSTOVOLJSTVA	6
2.3 VRSTE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ	7
2.4 OBLIKE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ.....	8
2.5 FINANCIRANJE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ.....	10
2.5.1 VIRI FINANCIRANJA	12
2.5.2 UČINKOVITOST PRIDOBIVANJA FINANČNIH SREDSTEV	14
3 PROSTOVOLJSTVO	16
3.1 OPREDELITEV POJMOV PROSTOVOLJNO DELO IN PROSTOVOLJEC	16
3.2 ZGODOVINA PROSTOVOLJSTVA.....	17
3.2.1 ZGODOVINA PROSTOVOLJSTVA V SLOVENIJI	18
3.3 ZNAČILNOSTI PROSTOVOLJNEGA DELA.....	19
3.4 PROMOCIJA PROSTOVOLJSTVA.....	20
3.4.1 EVROPSKO LETO PROSTOVOLJSTVA - 2011.....	20
3.4.2 MEDNARODNI DAN PROSTOVOLJSTVA - PETI DECEMBER	22
4 EKONOMSKI POMEN PROSTOVOLJSTVA.....	23
5 PROSTOVOLJSTVO V SLOVENIJI	24
5.1 STORITVE SPLOŠNEGA ZNAČAJA	24
5.2 EKONOMSKI UČINKI PROSTOVOLJSTVA	25
5.2.1 PRIHODEK, PRIDOBLEN S PROSTOVOLJSTVOM.....	25
5.2.2 DELEŽ PRIHODKA PROSTOVOLJSTVA V BDP.....	25
5.3 PROBLEMATIKA UČINKOVANJA PROSTOVOLJSTVA NA DELOVNA MESTA	26
5.4 VPLIV GOSPODARSKE KRIZE NA PROSTOVOLJSTVO	27

6	PROSTOVOLJSTVO V TUJINI	30
6.1	NIZOZEMSKA.....	30
6.2	IRSKA	31
6.3	LUKSEMBURG	32
7	PRIMERJAVA PROSTOVOLJSTVA MED IZBRANIMI DRŽAVAMI IN SLOVENIJO	34
8	TRENDI V RAZVOJU PROSTOVOLJSTVA	37
9	ZAKLJUČEK.....	38
9.1	PREVERJANJE HIPOTEZ.....	38
9.2	KRONOLOŠKI PREGLED DIPLOMSKEGA DELA.....	41
	LITERATURA.....	44
	VIRI	46

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrste nepridobitnih organizacij.....	7
Slika 2: Možnosti financiranja.....	10
Slika 3: Oblike pridobivanja sredstev za nepridobitne organizacije.....	12
Slika 4: Model razvoja prostovoljnega dela.....	18

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primerjava transferov državnega proračuna RS 2008–2011	12
Tabela 2: Viri financiranja.....	14
Tabela 3: Učinkovitost različnih načinov pridobivanja finančnih sredstev	15
Tabela 4: Primerjava predstavljenih držav s Slovenijo.....	35
Tabela 5: Primerjava sosednjih držav s Slovenijo	36

1 UVOD

1.1 OBRAZLOŽITEV TEME

V predlogu Zakona o prostovoljstvu je prostovoljstvo opredeljeno kot »dejavnost posameznikov oziroma posameznic, ki omogoča izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter prispeva k razvoju plemenitejše, humanejše in enakopravnejše družbe, posamezniki pa skozi prostovoljstvo kot višjo obliko vključenosti v družbena dogajanja izpolnjujejo svoj občutek socialne odgovornosti ter pridobijo nova znanja in izkušnje, ki prispevajo k osebnostni rasti posameznika«. V diplomskem delu bom predstavila nepridobitne organizacije in prostovoljno delo v Sloveniji ter nekaterih drugih državah Evropske unije. Za primerjavo s Slovenijo sem izbrala tri države, in sicer Nizozemsko, ker je to ena izmed držav, v kateri se največ državljanov ukvarja s prostovoljnimi deli, Luksemburg, ker je to ena izmed članic EU z najvišjim BDP na prebivalca, ter Irsko, saj je ta v hudi finančni krizi. Ravno zaradi raznolikosti med državami menim, da lahko izvedem zanimivo primerjavo. Osredinila se bom na ekonomske vidike in učinke prostovoljstva ter na njegovo financiranje. Ker se je nedavno, leta 2008, začela globalna gospodarska kriza, bom skušala ugotoviti, kako je vplivala na prostovoljstvo. Zadnja leta je prostovoljstvo zelo aktualna in priljubljena tema. Letošnje leto (2011) je tudi evropsko leto prostovoljstva, s katerim želi Evropska unija nagraditi delo zdajšnjih prostovoljcev, obravnavati izzive, s katerimi se srečujejo, in med prostovoljce pritegniti še več ljudi. Prostovoljstvo pa ima tudi svoj dan, peti december. Mednarodni dan prostovoljstva omogoča organizacijam, ki v svoje programe vključujejo prostovoljce, ter posameznim prostovoljkam in prostovoljcem, da pokažejo javnosti, kaj so prispevali s svojim delom na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni pri doseganju razvojnih ciljev tega tisočletja.

1.2 NAMEN, CILJI IN HIPOTEZE DIPLOMSKEGA DELA

Glavni namen diplomskega dela je, čim jasneje predstaviti pojem nepridobitne organizacije ter prostovoljno delo z ekonomskega vidika. Sekundarni namen je primerjava prostovoljstva v Sloveniji s prostovoljstvom na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu ter ugotovitev vpliva zadnje gospodarske krize na prostovoljstvo. Cilj je preučitev področja prostovoljstva, saj je zadnja leta to čedalje aktualnejša in priljubljenejša tema, prav tako pa tudi ugotovitev, ali je prostovoljstvo ena od pomembnejših vrednot sodobnega življenja.

Zastavila sem tri hipoteze, ki jih bom v diplomskem delu skušala potrditi ali ovreči:

- 1) Družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto.
- 2) Globalna gospodarska kriza ni imela velikega vpliva na prostovoljstvo.
- 3) Slovensko prostovoljstvo je konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca (na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu).

1.3 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Na začetku diplomskega dela, v drugem poglavju, bom opredelila nepridobitne organizacije. Najprej bom opisala pomen nepridobitnih organizacij, nato pa jih bom predstavila s pravnega vidika. V Sloveniji namreč to področje do letošnjega leta (2011), dokler ni bil sprejet Zakon o prostovoljstvu – ZProst (Ur. list RS, št. 10/2011), ni bilo celovito sistemsko urejeno. V istem poglavju bom naštel in opisala vrste ter oblike nepridobitnih organizacij in predstavila njihovo financiranje.

V tretjem poglavju se bom osredinila na prostovoljno delo, kjer so ključni pojmi za poznavanje tega področja: prostovoljno delo, prostovoljec in nepridobitna organizacija. Da bi področje lažje celovito predstavila, bom opisala tudi splošno zgodovino in značilnosti prostovoljnega dela. Ker je letošnje leto (2011) tudi evropsko leto prostovoljstva, bom del diplomskega dela namenila tudi predstavitvi tega. K promociji prostovoljstva pa prispeva tudi mednarodni dan prostovoljstva, ki poteka vsako leto petega decembra.

V četrtem poglavju bom predstavila prostovoljstvo z ekonomskega vidika. Ekonomski pomen prostovoljnega dela lahko v grobem definiramo s prihranki javnih sredstev zaradi opravljanja nekega dela brez plačila, vendar je težko oceniti njegovo vrednost. Predstavila bom tri najpogostejše postopke ocenjevanja vrednosti prostovoljnega dela.

Peto poglavje bo namenjeno predstavitvi prostovoljstva v Sloveniji. V tem poglavju bom skušala čim celoviteje predstaviti to področje v naši državi s socialnega in z ekonomskega vidika ter ugotoviti vpliv prostovoljnega dela na delovna mesta in vpliv gospodarske krize na prostovoljstvo v Sloveniji.

V naslednjem, šestem, poglavju bom predstavila prostovoljstvo v izbranih tujih državah – na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu. Prostovoljno delo v teh državah bom skušala opisati na podobnih področjih kot predhodno v Sloveniji, da jih bom pozneje lažje primerjala.

V sedmem poglavju bom primerjala prostovoljstvo v Sloveniji s prostovoljstvom v prej opisanih državah – na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu. Primerjava bo potekala na področju zgodovine, na pravnem področju, na področju razvitosti prostovoljstva glede na veljavne in delujoče standarde oziroma certifikate, glede na višino državne pomoči, vire, iz katerih črpa prostovoljstvo, glede na stopnjo nevarnosti za delovna mesta in glede na vpliv gospodarske krize na prostovoljno delo in prostovoljne organizacije. Pripravila bom tudi tabelo, v kateri bom lahko nazorneje prikazala primerjavo. Pozneje bom v istem poglavju primerjala še prostovoljstvo v Sloveniji s prostovoljstvom v sosednjih državah Slovenije. Tudi za to primerjavo bom pripravila tabelo. Tako bom prostovoljstvo v Sloveniji primerjala s prostovoljstvom v sedmih evropskih državah.

Prostovoljstvo z vsakim letom postaja čedalje pomembnejša dejavnost. Osmo poglavje bom zato namenila razvoju prostovoljstva. Trendi v razvoju naj bi se povečevali, saj je to tudi nujno. To bom skušala prikazati na podlagi razpoložljivih podatkov in člankov o demografskem stanju, naravnih katastrofah in problematiki zaposlovanja.

Zadnje, deveto, poglavje je namenjeno preverjanju hipotez in kronološkemu pregledu diplomskega dela.

2 NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE

2.1 POMEN NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ

Nepridobitna organizacija je kot vsaka druga organizacija instrument za doseganje smotrov ustanoviteljev, ciljna združba sodelavcev in srečevališče interesov udeležencev. Nepridobitna organizacija je kolektivna oblika prostovoljnega udejstvovanja posameznikov. Je sredstvo, ki prostovoljcem omogoča doseči skupne cilje. Glavni kriterij, po katerem prepoznamo nepridobitno organizacijo, pa je namen oziroma cilj, zaradi katerega je bila ustanovljena. Taka organizacija deluje v javnem interesu, njen namen pa je trajno zagotavljati storitve in dobrine, ki so pogoj za uspešno delovanje družbe kot celote, njenih podsistemov in posameznega človeka (Trunk Širca in Tavčar, 1998, str. 3).

Temeljni namen podjetij je ustvarjanje dobička in s tem povečevanja premoženja lastnikov, ti pa si lahko svoj delež izplačajo ali pa ga vložijo v povečevanje kapitala podjetja. Temeljni namen nepridobitnih organizacij pa ni ustvarjanje dobička, ki bi povečeval premoženje lastnikov oziroma članov organizacije. Tovrstne organizacije poslujejo za boljšo kakovost življenja uporabnikov, svoj morebitni dobiček pa vlagajo zgolj v lastno dejavnost (Mesec, 2008, str. 23).

V večini nepridobitnih organizacij delujejo prostovoljci. Prostovoljno delo omogoča delovanje mnogih nepridobitnih organizacij, vendar pa prinaša tudi težave, kot so obvladovanje prostovoljcev in plačanih sodelavcev, odgovornost prostovoljcev, realne pristojnosti prostovoljskih organov upravljanja, zanesljivost in kakovost prostovoljskega dela, sodelovanje med prostovoljci in plačanimi sodelavci, strokovnost in usposobljenost prostovoljcev in podobno (Trunk Širca in Tavčar, 1998, str. 9).

2.2 PRAVNA UREDITEV IN ZAKONODAJA NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ V SLOVENIJI

Primerjalne raziskave so pokazale, da na obseg zasebnega nepridobitnega sektorja vpliva pravna ureditev oziroma pravni sistem. Obstajata dva prevladujoča pravna sistema, anglosaški (»common law«) in kontinentalni (»civil law«). Rezultati prvih raziskav so pokazali, da je zasebni nepridobitni sektor bistveno bolj avtonomen in razvitejši v državah, ki so urejene po anglosaškem pravu, kakor v državah, ki so urejene po kontinentalnem pravu (Kolarič et al., 2002, str. 69).

V državah, ki temeljijo na kontinentalnem pravu, delovanje zasebnih nepridobitnih organizacij opredeljuje in omejuje posebna zakonodaja, medtem ko v anglosaškem sistemu pravna ureditev ni ovira za ustanavljanje zasebnih nepridobitnih organizacij, saj je v teh državah to inherentna pravica državljanov, opredeljena z ustavo. V omenjenih državah je prostor za delovanje zasebnih nepridobitnih organizacij precej bolj odprt kot v državah, urejenih po kontinentalnem pravu (Kolarič et al., 2002, str. 69).

V Republiki Sloveniji in drugih državah kontinentalnega prava morajo biti vse vrste organizacij izrecno opredeljene v zakonih, saj so le tako zagotovljeni zakonski pogoji za ustanovitev in delovanje. Organizacije poleg vseh zakonsko predpisanih pogojev pogosto potrebujejo tudi posebna soglasja države.

2.2.1 ZAKON O PROSTOVOLJSTVU

Kljub dolgi tradiciji prostovoljskega dela v Sloveniji to do letošnjega leta ni bilo celovito sistemsko urejeno in opredeljeno kot posebna oblika dejavnosti, ki se izvaja v javno dobro in prispeva k blaginji države. Pomanjkanje systemske ureditve je dopuščalo njegovo izkoriščanje in onemogočalo jasno določitev pravic in dolžnosti vseh udeleženi v procesu prostovoljskega dela, to je, prostovoljcev, prostovoljskih organizacij ter uporabnikov prostovoljskega dela.

Vlada Republike Slovenije je letošnje leto (2011) z namenom vzpostavljanja stimulatívne okolja za hitrejši razvoj prostovoljstva sprejela Zakon o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št.10/2011), ki prvič normativno ureja področje prostovoljstva v Sloveniji. Zakon opredeljuje prostovoljstvo kot družbeno koristno brezplačno delo, prostovoljci pa bodo o pridobljenem znanju prejeli potrdilo. Novost, ki se uvaja v pravni red na obravnavanem področju, je poenotenje in sistematično vodenje evidenc o prostovoljcih in opravljenem prostovoljskem delu (Prostovoljstvo, 2011).

Zakon določa minimalne pogoje za prostovoljce in prostovoljske organizacije ter za organiziranje in izvedbo prostovoljnega dela. Določa pomen prostovoljstva, opredeljuje pojme, temeljna načela in pogoje za opravljanje organiziranega prostovoljnega dela, pravice in dolžnosti prostovoljcev in prostovoljnih organizacij ter vlogo države, lokalnih skupnosti in prostovoljnih nepridobitnih organizacij pri spodbujanju in razvijanju organiziranega prostovoljstva. Pravna ureditev prostovoljstva odpira tudi možnosti za vključitev brezposelnih in mladih v prostovoljno delo ter s tem tudi med aktivni del prebivalstva. S prostovoljstvom bodo lahko pridobili delovne izkušnje, ki bodo v zameno prispevale k večji konkurenčnosti na trgu dela. Prostovoljno delo ima v Sloveniji dolgo tradicijo in je postalo še pomembnejše v trenutni hudi gospodarski in socialni krizi. Prispeva k zmanjšanju revščine, večji zaposljivosti prebivalstva, razvoju demokracije in spodbujanju aktivnega državljanstva. Spodbujanje razvoja prostovoljskih organizacij bo ustvarilo nova delovna mesta, ki bodo Sloveniji omogočala hitrejši izhod iz krize (Prostovoljstvo, 2011).

Ključna vprašanja, ki jih Zakon o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št.10/2011) ureja, so:

- opredelitev organiziranega prostovoljskega dela, prostovoljcev in prostovoljskih organizacij, pri čemer ima posebno mesto tudi dolgoročno prostovoljstvo;
- določitev pravic in dolžnosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij, pri čemer so pomembnejše naslednje pravice prostovoljca: da je prostovoljsko delo dobro organizirano, da ima prostovoljec zagotovljeno ustrezno usposabljanje, da je prostovoljec deležen mentorske in osebnostne podpore pri izvajanju prostovoljskega dela, da je zavarovan za primer nesreče pri delu ali poklicne bolezni ter ima pravico do neobdavčenega povračila stroškov in nagrade;
- opredelitev vloge države, regionalnih in lokalnih skupnosti, ki so se dolžne bolj angažirati za podporo in razvoj prostovoljskega dela, predvsem v smislu evidentiranja in vrednotenja, zagotavljanja ugodnih materialnih in pravnih podlag za izvajanje prostovoljskega dela ter zagotavljanja finančnih sredstev za sofinanciranje stroškov prostovoljskega dela. Na vseh ravneh so državni organi dolžni sodelovati s prostovoljskimi organizacijami pri urejanju zadev, povezanih s prostovoljstvom (Prostovoljstvo, 2010).

Poleg Zakona o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št.10/2011) pa je v Sloveniji še kar nekaj zakonov in predpisov, ki se tako ali drugače nanašajo na prostovoljstvo. To so:

- Zakon o socialnem varstvu (Ur. list RS, št. 3/2007 – UPB2),
- Zakon o invalidskih organizacijah (Ur. list RS, št. 108/2002, 61/2006 – Zdru-1),
- Zakon o humanitarnih organizacijah (Ur. list RS, št. 98/2003, 61/2006 – Zdru-1),
- Zakon o Rdečem križu Slovenije (Ur. list RS, št. 7/1993),
- Zakon o preskrbi s krvjo (Ur. list RS, št. 104/2006),
- Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Ur. list RS, št. 12/2007 – UPB1),
- Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Ur. list RS, št. 51/2006 – UPB1),
- Zakon o gasilstvu (Ur. list RS, št. 113/2005 – UPB1),
- Zakon o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS, št. 56/2008 – UPB5),
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 16/2008),
- Zakon o zaposlovanju in delu tujcev (Ur. list RS, št. 76/2007 – UPB2),
- Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. list RS, št. 16/2007 – UPB5, 101/2007),
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. list RS, št. 77/2007 – UPB-1).

2.2.2 KODEKS ETIČNIH NAČEL V SOCIALNEM VARSTVU

Pred sprejetjem Zakona o prostovoljstvu naj bi se prostovoljci ravnali po Kodeksu etičnih načel v socialnem varstvu, ki ga je sprejela skupščina Socialne zbornice Slovenije 12. februarja 2002. Ta kodeks vsebuje 19 načel, in sicer (Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2002):

- etičnost – osnova ravnanja,
- spoštovanje človekovih pravic in svoboščin,
- sprejemanje različnosti,
- spoštovanje kodeksov poklicne etike,
- enakopravnost prostovoljnega dela,
- pomoč za samostojnost, medsebojna pomoč in samopomoč,
- nezdružljivost vlog,
- spoštovanje odločitev posameznikov,
- možnost izbire pomoči,
- dolžnost pomoči,
- ohranjanje samostojnosti v naravnem življenjskem okolju,
- spoštovanje človekove enkratnosti in dostojanstva,
- kriterij komuniciranja z javnostjo,
- preprečevanje osebne nadlegovanja in nasilja,
- uveljavljanje in varovanje zasebnosti v socialnih ustanovah,
- odprtost ustanov,
- zaupanje in varstvo podatkov,
- dolžnost raziskovanja in izpopolnjevanja,
- sodelovanje in medsebojna pomoč med delavkami/delavci socialnega varstva.

2.2.3 ETIČNI KODEKS ORGANIZIRANEGA PROSTOVOLJSTVA

Na 4. Slovenskem kongresu prostovoljstva v Novem mestu leta 2003 so organizacije razpravljale na temo etike v prostovoljstvu. Na pobudo teh je nastal Etični kodeks organiziranega prostovoljstva. Razpravljavci so bili enotnega mnenja, da bi bil etični kodeks zelo pozitivna in dobrodošla novost v prostovoljstvu (Prostovoljstvo, 2011).

Leta 2004 so pri Slovenski filantropiji sestavili prvi osnutek Etičnega kodeksa prostovoljstva, ki so ga javno obravnavali na forumu z naslovom Etika v prostovoljstvu 7. decembra 2004 v Ljubljani. Z upoštevanjem pripomb, sugestij, komentarjev in dopolnitev različnih organizacij so v razširjeni skupini zainteresiranih strokovnjakov iz različnih prostovoljskih organizacij pripravili končno besedilo kodeksa, ki je bil z manjšimi popravki in veliko podporo sprejet na 5. Slovenskem kongresu prostovoljstva v Sežani 14. januarja 2006.

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva predstavlja osnovne napotke dobrega dela v prostovoljstvu, ki naj bi jih upoštevale vse prostovoljske organizacije, ne glede na dejavnost, v katero so prostovoljci vključeni. Pripravljavci so se ob pisanju kodeksa zavedali raznolikosti prostovoljskega dela, zato so vsa določila pripravili kar se da splošno, s predpostavko, da lahko vsaka prostovoljska dejavnost zahteva pripravo posebnega kodeksa, ki bi upošteval posebnosti različnih dejavnosti (Prostovoljstvo, 2011).

Med formalne, vendar ne zakonsko obvezujoče, pa lahko uvrščamo tudi nacionalne programe, ki jih v obliki resolucij sprejme zakonodajno telo, predstavljajo pa strategijo razvoja in usmeritve za delovanje javnega aparata na določenem področju. Prostovoljsko delo je tako predvideno tudi v nekaterih nacionalnih programih, kot so:

- Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (Ur. list RS, št. 24/2000),
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2008–2011 (Ur. list RS, št. 35/2008),
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010 (Ur. list RS, št. 39/2006),
- Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009 (Ur. list RS, št. 28/2004),
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010 (Ur. list RS, št. 70/2004),
- Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (Ur. list RS, št. 100/2005),
- Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Ur. list RS, št. 44/2002).

2.3 VRSTE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ

Meril za razvrščanje nepridobitnih organizacij je več. Slovenska statusnopravna ureditev jih razvršča glede na ustanovitelje, to je javne organizacije, napol javne organizacije in zasebne organizacije.

Slika 1: Vrste nepridobitnih organizacij

VRSTE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ
JAVNE NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE
* organi in organizacije, ki izvajajo funkcije države * organi lokalnih oblasti * javni zavodi * javni gospodarski zavodi
NAPOL JAVNE NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE
* gospodarske zbornice * obrtne zbornice
ZASEBNE NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE
* zavodi * zadruga * gospodarska interesna združenja * politične stranke * društva * ustanove * verske skupnosti * sindikati * poklicna združenja * dobrodelne organizacije * organizacije potrošnikov

Vir: Trunk Širca in Tavčar (1998, str. 7).

Nepridobitne organizacije v najširšem pomenu vključujejo državne, regijske in lokalne organe oblasti, bolnišnice, muzeje, zveze, združenja, ustanove, kulturne ustanove, verske skupine, dobrodelne organizacije in druge organizacije, ki jim je vsem skupno, da so oproščene plačevanja davkov in katerih primarni namen je koristiti družbi (Trunk Širca in Tavčar, 1998, str. 6).

Javne organizacije ustanavlja država oziroma lokalna skupnost za zagotavljanje pogojev za uspešno delovanje družbenega sistema kot celote in njegovih posameznih delov. Sem prištevamo organe in organizacije, ki izvajajo funkcijo države, organe lokalnih skupnosti, javne zavode in javne gospodarske zavode.

Napol javne organizacije so nepridobitne organizacije, pri katerih gre za sodelovanje zasebnega in javnega sektorja. V tovrstnih organizacijah se opravljajo naloge, ki so jim dodeljene po zakonski osnovi, članstvo v njih je obvezno, deloma pa izvajajo tudi dejavnosti. Sem prištevamo gospodarske in obrtne zbornice.

Zasebne organizacije pa so nepridobitne organizacije, ki jih ustanavlja zasebni sektor. Sem prištevamo zavode, zadruga, gospodarska interesna združenja, politične stranke, društva, ustanove, verske skupnosti, sindikate, poklicna združenja, dobrodelne organizacije in organizacije potrošnikov (Trunk Širca in Tavčar, 1998, str. 6, 7).

2.4 OBLIKE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ

Obstaja veliko meril, na podlagi katerih lahko identificiramo različne tipe organizacij. Tako menijo tudi Kolaričeva et al. (2002, str. 25), ki izpostavijo štiri, po njihovem mnenju najpomembnejša merila za identifikacijo različnih tipov organizacij:

- a) Na podlagi merila temeljnega cilja obstoja določene entitete lahko vse organizacijske entitete razdelimo na:
  - profitne – smisel obstoja in delovanja teh je povečevanje dobičkonosnosti kapitala za njihove lastnike;
  - nepridobitne – smisel obstoja teh je delovanje v splošno družbeno koristne namene.

- b) Na podlagi merila, ki določa, kdo je lastnik določene entitete, lahko vse nepridobitne organizacije razdelimo na:
  - javne nepridobitne organizacije, katerih lastnik je država;
  - zasebne nepridobitne organizacije, katerih lastniki so zasebne fizične in pravne osebe.

- c) Tretje merilo, ki se nanaša na formalnopravno priznani neprofitni status, pa razdeli vse zasebne nepridobitne organizacije še na dve temeljni skupini:
  - prva je skupina tistih, ki jim je formalnopravno priznan status delovanja v javnem interesu;
  - druga pa je skupina tistih, ki delujejo v skupnem interesu svojih članov.

- d) Zadnje merilo, ki so ga izpostavile Kolaričeva et al. (2002, str. 27), pa je merilo izvajalca dejavnosti. Vse zasebne nepridobitne organizacije lahko svojo dejavnost izvajajo:
  - z zaposlenimi v organizaciji – profesionalizirane nepridobitne organizacije;
  - s prostovoljci – prostovoljne nepridobitne organizacije;
  - z zaposlenimi, k izvajanju pa pritegujejo tudi prostovoljce – mešanje nepridobitne organizacije.

Nepridobitne organizacije lahko delujejo v pravnoorganizacijskih oblikah, kot so društva, ustanove, zavodi, zadruga in podjetja.

- **DRUŠTVA**

Društvo je pravna oseba zasebnega prava. Je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupnih interesov. Ne sme se ustanoviti oziroma ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svoje izključne dejavnosti. Bistvo društva pa je v prostovoljnem članstvu vsakega posameznika. V skladu s posebnimi predpisi se društvu lahko podeli status društva, ki deluje v javnem interesu, če njegovo delovanje presega interese njegovih članov (Tavčar, 2005, str. 218).

- ZADRUGE

Zadruga je organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, katere namen je posploševanje gospodarskih koristi svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadruga lahko ustanovi podjetje, drugo zadrugo ali drugo pravno osebo oziroma postane članica druge pravne osebe, če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena (Tavčar, 2005, str. 220).

- USTANOVE

Ustanova je pravna oseba zasebnega prava in je za določen namen vezana na premoženje. Ustanovitev ustanove za zasebni namen ni dopusten, ampak mora njen namen biti splošno koristen ali dobrodelen. Njen namen mora biti praviloma trajen. Ločimo dva temeljna namena ustanove: splošnokoristni namen, ki določa, da je ustanova ustanovljena za namene delovanja na različnih področjih, ter dobrodelni namen, ki določa, da je ustanova ustanovljena z namenom pomagati osebam, ki so potrebne pomoči (Možina et al., 2002, str. 699).

- ZAVODI

Najznačilnejša in najbolj razširjena oblika opravljanja nepridobitne dejavnosti je zavod. Zavodi so pravne osebe s pravicami, z obveznostmi in odgovornostmi, ki jih določa Zakon o zavodih (Ur. list RS, št. 12/1991). Ustanovljeni so predvsem za izvajanje nepridobitnih dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega, otroškega in invalidskega varstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička. Temeljni element za definiranje zavoda je njegova načelnost nepridobitnosti (ZDOS, 2007).

2.5 FINANCIRANJE NEPRIDOBITNIH ORGANIZACIJ

Vsaka nepridobitna organizacija potrebuje za delovanje tudi dvoje vrst sredstev: materialna in nematerialna. Med materialna sredstva štejemo denar, energijo, sestavne dele, izdelke, naprave, opremo, stavbe in podobno. Ta sredstva po eni strani odražajo zmožnost nepridobitne organizacije, da krije stroške poslovanja, na drugi strani pa omogoča nepridobitni organizaciji širjenje obsega in vsebine delovanja. Nematerialna sredstva pa predstavljajo fizično in umsko delo prostovoljcev, znanje, pravice, uglednost in podobno. Dobro vodene nepridobitne organizacije zbirajo sredstva na različne načine in iz številnih virov (Tavčar, 2005, str. 246).

Osnovne možnosti za financiranje tovrstnih organizacij obsegajo zunanje, notranje in druge vire financiranja.

Slika 2: Možnosti financiranja

ZUNANJI VIRI FINANCIRANJA	NALOŽBE	naložbe v lastni kapital	deleži v podjetjih
			deleži v zadrugah
	OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA IN POSLOVANJA	povečevanje obveznosti	posojila
			kreditni
		nadomestne oblike	factoring
		leasing	
NOTRANJI VIRI FINANCIRANJA	SPROŠČANJE KAPITALA	načini	vplačila poslovnih področij
			odpisi
			izterjava
			odprodaja nepotrebne premoženja
	USTVARJANJE NOVEGA KAPITALA	lastni kapital	reinvestirani dobiček
			rezerve
	tuji kapital	nerazdeljen čisti dobiček	
DRUGI VIRI FINANCIRANJA			varščine
			jamstva

Vir: Trunk Širca in Tavčar (1998, str. 101).

Nepridobitne organizacije uporabljajo najrazličnejše strategije pridobivanja sredstev, da lahko izvajajo svoje poslanstvo. Pridobivanje sredstev in virov v nepridobitnih organizacijah lahko združimo v štiri kategorije. Po Možini et al. (2002, str. 702) so to:

- donacije posameznikov, družin ali njihovih skladov, javnih in zasebnih fundacij, državnih virov financiranja;
- podpore podjetij, državnih agencij, državnih virov financiranja, fundacij;
- prodaja blaga in storitev od pogodb z vladnimi agencijami, pogodb s podjetji za dobavo blaga ali storitev, prodaje posameznikom, prodaje drugim nepridobitnim organizacijam;
- članarine.

Podobno pa Gallesova (v Možina et al. 2002, str. 702) vire financiranja razvršča v štiri kategorije:

- javno ali državno financiranje;
- mešano financiranje (donacije, prihodki od posebnih dogodkov ter od prodaje blaga in storitev);
- pristojbine ali članarine, ki so precej stabilen vir prihodkov in so različne za dijake, študente, upokojence do tistih za aktivno prebivalstvo;
- pridobivanje dodatnih prihodkov od agencij, podjetij in posameznikov, sklepanje pogodb z vladnimi agencijami in podobno.

Poleg naštetih pa obstajajo še druge alternative za pridobivanje sredstev nepridobitnih organizacij. Čandkova (2002) našteva tri možnosti:

- zasebni sektor, kamor vključuje dotacije in donacije zasebnih korporacij in fundacij;
- splošna javnost, kamor šteje človekoljubna darila in dotacije zasebnikov;
- vladni sektor, ki vključuje podpore, pogodbe in plačila države ali vlade.

Vsaka izmed alternativ pridobivanja finančnih virov prinaša nepridobitnim organizacijam prednosti in tudi slabosti. Vsakršno pridobivanje sredstev zahteva različne sposobnosti, čas, trud, prizadevnost članov odborov in zavzetost osebja nepridobitne organizacije. Idealen model, po katerem bi imele nepridobitne organizacije stalen in stabilen tok sredstev in ki hkrati ne bi vplival na odklon ciljev od prvotno zastavljenih, je daleč od realnosti. Treba je poznati čim več strategij in vedeti, kakšne so njihove koristi in slabosti, ter kaj prinaša vsaka izmed njih. Ko se odločimo za eno od možnih strategij, moramo vedeti tudi, kaj žrtvujemo in ali je to najboljša možna rešitev v tej situaciji (Ott, 2001, str. 167–181). Lauffer (1984, str. 251–271) je izpostavil nekaj načel, ki naj bi jih organizacije upoštevale, da bi se lažje izognile morebitnim težavam in izbrale najboljšo možnost pridobivanja finančnih sredstev:

- Da bi se lahko organizacija čim lažje zavarovala pred občasnimi nihanji, ki bi lahko prizadela njeno delovanje, mora imeti čim širši portfelj financiranj.
- Organizacija mora biti dobro povezana z drugimi organizacijami in imeti čim več zaveznikov, tako je uspešnejša pri pridobivanju sredstev in vplivanju na financiranje.
- Oskrbovanje s finančnimi sredstvi mora biti čim bolj usklajeno z drugimi dejavnostmi organizacije.
- Nujna podlaga za učinkovito pridobivanje sredstev je sistematična priprava.
- Možnosti za pridobivanje sredstev je treba načrtovati in spremljati ves čas.

Slika 3: Oblike pridobivanja sredstev za nepridobitne organizacije

OBLIKE PRIDOBIVANJA SREDSTEV ZA NEPRIDOBITNE ORGANIZACIJE				
PRORAČUNSKO FINANCIRANJE – država in lokalne skupnosti	Financiranje iz ČLANARIN in prispevkov članov	POKROVITELJSTVO (sponzorstvo)	DARILA, DONACIJE, PROSTOVOLJNI PRISPEVKI	KREDITIRANJE

Vir: Trunk Širca in Tavčar (1998, str. 104).

2.5.1 VIRI FINANCIRANJA

Državni proračun Slovenije

Po podatkih Ministrstva za javno upravo RS država in lokalna skupnost skupaj letno iz proračunov namenita 150 milijonov evrov sredstev za nepridobitne organizacije. V letošnjem letu (2011) je iz državnega proračuna namenjenih 108.090.456 evrov nepridobitnim organizacijam in ustanovam, kar je v primerjavi s prejšnjim letom (2010) 7,1 odstotka manj, v primerjavi z letom 2009 pa kar 27,4 odstotka več.

Tabela 1: Primerjava transferov državnega proračuna RS 2008–2011

LETO	SKUPAJ ODHODKI (v €)	TEKOČI TRANSFERI (v €)	TRANSFERI NEPRIDOBITNIM ORGANIZACIJAM IN USTANOVAM (v €)
2008	8 865 216 441	4 685 695 762	86 859 169
2009	9 112 167 385	4 895 249 128	84 820 853
2010	10 473 705 647	5 635 522 379	116 364 051
2011	10 376 434 151	5 544 076 598	108 090 456

Vir: Proračun Republike Slovenije za leto 2008 (Ur. list RS, št. 126/2006);
Proračun Republike Slovenije za leto 2009 (Ur. list RS, št. 114/2007);
Proračun Republike Slovenije za leto 2010 (Ur. list RS, št. 99/2009);
Proračun Republike Slovenije za leto 2011 (Ur. list RS, št. 96/2010).

Iz tabele je razvidno, da se količina državnega denarja, namenjenega nepridobitnim organizacijam in ustanovam, iz leta v leto spreminja. Spremembe odstotkovno niso velike. Od skupnih odhodkov je vsako leto namenjen približno odstotek nepridobitnim organizacijam in ustanovam.

Med pravili, ki veljajo na področju državnih pomoči, in med plačili oziroma denarnimi nadomestili prostovoljcem ni bilo zaznanih nobenih trendov. Glede na to lahko sklepamo, da so tako nepridobitne organizacije in ustanove kot tudi država s tovrstnim deležem, namenjenim nepridobitnim organizacijam in ustanovam, zadovoljne.

Drugi viri financiranja

Obstaja mnogo drugih, različnih virov financiranja nepridobitnih organizacij, vendar ni veliko sistemskih podatkov o tem, kako to financiranje poteka.

Največ finančnih sredstev nepridobitne organizacije sicer pridobijo od vlade in občin ter iz lastnih virov. Nekaj sredstev tovrstnim organizacijam namenijo tudi različna ministrstva, kot sta Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za šolstvo in šport, znotraj tega ministrstva pa Družbeni profil mladih v Sloveniji. Najmanjši finančni vir za nepridobitne organizacije in družbe pa so sredstva Evropske unije, sponzorji, zasebni donatorji in druge fundacije (Country Report Slovenija, 2010, str. 17).

Novi vir financiranja nepridobitnih organizacij temelji na Zakonu o dohodnini (Zdoh-2, Ur. list RS, št. 117/2006, 10/2008, 78/2008). Ministrstva Republike Slovenije različnim nepridobitnim organizacijam in ustanovam podeljujejo status organizacije, ki deluje v javnem interesu na različnih področjih. To pomeni, da lahko vsak davčni zavezanec del odmerjene dohodnine (do 0,5 odstotka) namesto državnemu proračunu nameni delovanju nepridobitnih organizacij in ustanov, ki so posebej navedene v Uradnem listu Republike Slovenije. S tem se država, v skladu s 142. členom Zakona o dohodnini (Zdoh-2, Ur. list RS, št. 117/2006, 10/2008, 78/2008) odpoveduje delu sredstev iz dohodnin v korist dobrotelčnih in nepridobitnih organizacij. Seznam tovrstnih organizacij vključuje organizacije z različnih področij, kot so zaščita človekovih pravic in svoboščin, zaščita pred naravnimi nesrečami, dobrotelne organizacije na področju zdravstva, športa, kulture, ekologije in podobno.

Po podatkih iz preteklih let približno 35 odstotkov denarnih sredstev pridobijo iz javnih skladov, približno 30 odstotkov iz svojih virov, približno 20 odstotkov od zasebnih donatorjev, deset odstotkov iz sredstev EU, sponzorjev in drugih fundacij ter približno pet odstotkov nedenarnih sredstev. Trend kaže, da so prihodki iz javnih skladov močno narasli, prihodek iz lastnih virov in zasebnih donatorjev pa je upadel (Country Report Slovenia, 2010, str. 18).

Med druge vire financiranja po študijah prostovoljstva v Evropski uniji za Slovenijo (Country Report Slovenia, 2010, str. 18) spadajo še:

- nacionalni program socialnega varstva, ki vključuje dejavnost nevladnega sektorja in dejavnosti prostovoljcev;
- ugodnosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za programe socialne pomoči nevladnega in zasebnega sektorja;
- javni razpisi za sofinanciranje mladinskih programov in programov mladinskih organizacij;
- prispevki lokalnih skupnosti in občin;
- MLADINA – program Mladi v akciji;
- fundacije za financiranje humanitarnih organizacij;
- članarine;
- donacije podjetij in drugih profitnih organizacij;
- sponzorstva.

Tabela 2: Viri financiranja

Skupine virov	Značilnosti virov	Način pridobitve
INTERESNO POSLANSTVO		
Javni viri	redno financiranje	proračun
	občasno financiranje	projekti
Podjetniški viri	Komercialni	sponzorstvo
	Nekomercialni	donatorstvo
Osebni viri	sredstva v denarju	pridobitev pod ceno (popusti, znižanja)
	sredstva v naravi	darila, volila, zapuščine
	znanje in pravice	nepotrebne dobrine (izraba, moda)
	delo in čas	prostovoljno ali delno plačilo
OSNOVNO POSLANSTVO		
Lastna dejavnost	prodaja lastnih izdelkov ali storitev	po tržnih cenah
	prodaja lastnih ali tujih storitev in izdelkov	pod tržnimi cenami
		nad tržnimi cenami
Druge organizacije	menjava storitev ali izdelkov	sodelovanje

Vir: Tavčar (2005, str. 248).

2.5.2 UČINKOVITOST PRIDOBIVANJA FINANČNIH SREDSTEV

Nepridobitne organizacije se odločajo za različne načine pridobivanja sredstev. Najučinkovitejših deset načinov pridobivanja prostovoljnih prispevkov od neposrednih donatorjev Svetlik (1994, str. 970) razvršča tako:

- osebni stiki, pri katerih je odzivnost največja (odziv v ZDA je 20–33 odstotni);
- osebna pisma;
- telefonski pogovori (odziv je 25–30 odstotni);
- neosebno pismo (odziv je 0,4–2 odstotni);
- telefonski odzivniki;
- posebni dogodki, kot so prireditve, ki jih organizirajo v nepridobitnih organizacijah;
- pridobivanje sredstev po načelu od vrat do vrat;
- oglaševanje v medijih;
- načrtovano darovanje/pridobivanje zapuščin;
- klubi darovalcev.

V splošnem velja, da je osebni stik najuspešnejši način pridobivanja sredstev. S tem se strinja Svetlik in tudi Hrovatinova (2002, str. 41), ki meni, da je osebni stik najuspešnejši način pridobivanja sredstev. Priporočilo tradicionalne šole zbiranja sredstev in splošna ocena je, da naj bi deset odstotkov velikih darovalcev prispevalo od 60 do 70 odstotkov sredstev, mali darovalci pa okrog 20 odstotkov potrebnih sredstev.

V ZDA več kot 80 odstotkov sredstev prispevajo posamezniki, nekaj več kot šest odstotkov sredstev zberejo fundacije, ki jih praviloma ustanovljajo premožnejši posamezniki, kot so Ford, Carnegy, Mellon in podobni, okrog šest odstotkov zberejo iz zapuščin, nekaj manj kot pet odstotkov pa prispevajo podjetja.

Veliko pa je odvisno tudi od namena ustanovitve nepridobitne organizacije. Iz rezultatov različnih raziskav sklepam, da donatorji namenjajo največ sredstev verskim nepridobitnim organizacijam, manj pa izobraževalnim, socialnim in zdravstvenim nepridobitnim organizacijam.

Z mnenjem Svetlika in Hrovatinove se strinja tudi Ledvinova (1997), ki trdi, da je metoda zbiranja sredstev, ki je osebna, tudi učinkovitejša. To je razvidno tudi iz naslednje tabele.

Tabela 3: Učinkovitost različnih načinov pridobivanja finančnih sredstev

METODE ZBIRANJA SREDSTEV	DONATORJI				
	1	2	3	4	5
PISNA PROŠNJA	+++	+	++	+++	+++
OGLAS	+	+	++	+	+++
DOGODKI	+	++	++	+	+++
POŠTA	-	++	+	+++	++
TELEFON	-	++	++	+++	+++
ČLANSTVO	-	++	++	+++	+++
OSEBNI STIK	++	++	+++	++	+++
SUBVENCIJA	++	++	++	-	+++
ZAPUŠČINA	-	-	+++	++	+
PRISPEVEK ZAPOSLENIH	-	-	+++	++	+
POSOJILO (denar in čas)	+	++	+++	++	+
MATERIALNA PODPORA	+	++	+++	++	+
PROJEKTI, LETAKI ipd.	-	++	+++	+++	+
TRŽENJE	-	++	+++	+++	+
DOGOVARJANJE	-	++	+++	+++	-

Vir: Ledvinova (1997, str. 18).

Podatki za Slovenijo se od navedenih podatkov za tujino razlikujejo. Glavni viri financiranja nepridobitnih organizacij v Sloveniji so članarine, donacije posameznikov in podjetij, lastne ekonomske aktivnosti organizacij, državne subvencije in dotacije, sredstva, pridobljena od pokojninskih skladov in skladov za zdravstveno zavarovanje, ter prihodki, pridobljeni od prodaje srečk pri nacionalni loteriji (namenjeni organizacijam za pomoč prizadetim) (Kolarič et al., 2002, str. 85).

Raziskovalni projekt v okviru celovite analize pravnega in ekonomskega okvira za delo nepridobitnih organizacij iz leta 2004 je pokazal, da so nepridobitne organizacije tega leta največ prihodkov pridobile od občin (28,7 %) in članarin (18,9 %), nekoliko manj iz donacij posameznikov (9,2 %) ter donacij podjetij (9 %) (Kolarič et al. 2006, str. 98).

3 PROSTOVOLJSTVO

3.1 OPREDELITEV POJMOV PROSTOVOLJNO DELO IN PROSTOVOLJEC

Prostovoljno delo je kombinacija besed proste volje in dela, ki izražajo vrednosti meščanske in industrijske družbe. Samega pomena pa ne moremo opisati le s tema besedama, saj zajema več različnih aktivnosti (Flaker, 2001, str. 306). Pri prostovoljstvu gre za ljubiteljsko, prosto izbrano, volontersko, nepoklicno in neplačano dejavnost. Prostovoljstvo je osnovna sodobna oblika osebne solidarnosti v socialnem delovanju. Zadovoljuje potrebi po solidarnosti in samopomoči ter potrebo po pomoči človeku zaradi nezadovoljenih socialnih potreb (Ramovš, 2001, str. 313).

Prostovoljno delo je organizirana akcija, katere namen je nudenje pomoči ljudem ali skupinam, ki jo potrebujejo. Pomoč je predvsem neposredna, torej konkretna pomoč omenjenim kategorijam pri obvladovanju njihovih problemov, stisk in težav iz vsakdanjega življenja. Pomoč pa je lahko tudi posredna, pri kateri gre za vzpodbujanje komuniciranja in povezovanja ter zagotavljanje pogojev za sestajanje posameznikov in skupin. S tako pomočjo so posameznikom omogočeni medsebojno sodelovanje, vzajemna pomoč in tudi samoorganizacija. V prostovoljno delo se kot neposredni izvajalci vključujejo nepoklicni prostovoljni sodelavci, ki so pri nas najpogosteje študentje (Žorga, 1991, str. 8).

Prostovoljno delo je kombinacija osebne koristi in pomoči drugim. Zelo pomembno je za družbo, saj izboljšuje kakovost življenja, zagovarja interese ljudi, poziva k aktivnemu sodelovanju v družbi ter deluje kot dodana dejavnost. Deluje na različnih področjih, kot so socialne zadeve, šport, izobraževanje, zdravstvo, kultura, okolje, turizem ipd.

Beseda prostovoljec izraža nasprotje obveznika. Prostovoljec je posameznik, ki opravlja prostovoljno delo po svoji svobodni odločitvi in brez materialne koristi v dobro drugih ali za skupno javno korist. Tvrstno delo izvajajo prostovoljci različnih starosti in spolov. Prostovoljstvo ne sme izključevati posameznikov zaradi socialne situacije, pripadnosti manjšinski skupini ter zaradi starosti ali bolezni.

Po mnenju Saleclove (2002, str. 5) je prostovoljec oseba, ki se iz lastnih interesov odloči za opravljanje dela, katerega namen je izboljšanje razmer v družbi. Tako delo je pogosto neplačano, če pa že je plačano, ta dohodek ni osnovni vir preživljanja.

Besedo prostovoljec uporabljamo za vse osebe, ki darujejo svoj čas, energijo, znanje in veščine ter svojo dobro voljo v korist svojega okolja. Pojem torej zajema lokalna in nacionalna prostovoljska prizadevanja, bilateralne in mednarodne programe. Za svoje delo prostovoljci niso plačani. Zadovoljstvo ob delu, pozitivne socialne povratne informacije, usposabljanje ob delu in širjenje lastne socialne mreže so nagrada in motivacija za nadaljevanje prostovoljnega dela. Prostovoljec je lahko praktično sleherna oseba – ni pomembno, ali je mlada ali stara, moški ali ženska, telesno zdrava ali invalidna, zaposlena ali brezposelna. Za vsakogar se najde kako koristno delo. To opredelitev prostovoljca predlaga Mednarodno združenje za prostovoljstvo, v katero je bila Slovenija sprejeta že leta 1999 (International Association for Volunteer Effort, 2011).

3.2 ZGODOVINA PROSTOVOLJSTVA

Tradicija prostovoljnega dela sega daleč v preteklost. Prve zacetke najdemo že v generacijskih, namenskih in prijateljskih zvezah ter združbah. Prostovoljno delo je naravni instinkt družbe po samoohranitvi. Razvijalo se je skozi vsa leta svojega obstoja. Sedanjost nam je prinesla možnost, da za tiste, ki pomoč potrebujejo, skrbimo z vsemi mogočimi sredstvi in rešitvami. V preteklosti pa ni bilo prostovoljnih organizacij, ki bi za pomoči potrebne skrbele tako, kot skrbimo danes. Prav tako pa so tudi družbene vrednote na nek način drugačne, kot so bile včasih. Pri življenju ohranjamo »drugačne«, vedno več je starejših, slojevitost je večja, razlike med različnimi svetovi se povečujejo (Prostovoljstvo, 2011).

Po svetu segajo prvi zabeleženi poskusi prostovoljstva že v 17. stoletje. Takrat so kmetje združili prizadevanja, da bi opravljali naloge, nujne za njihovo preživetje. Obiranje, gradbeništvo, obračun zemljišča, kmetovanje in podobno so bili vidni kot prva prostovoljna pomoč. Leta 1688 je v Québec Cityju (v Kanadi) izbruhnil požar, ki je domačinom uničil skoraj vse. Takrat so državljani prostovoljno ustvarili »Bureau des pauvres«, urad za revne. Osebam, ki so v požaru utrpeli škodo in socialne posledice, so zagotovili denar, hrano in obleke (eHow, 2011).

Na začetku 19. stoletja so se pojavili prva društva in organizirano prostovoljstvo. Dejavnosti so v veliki meri potekale pod vplivom cerkve. Različne humanitarne organizacije so se razvile tudi ob izbruhih različnih bolezni (kolere, tifusa). Ljudem v stiski so pomagali z oskrbo s pitno vodo in z oblačili, ustanovili so centre za usposabljanje, socialne klube, poletne tabore, knjižnice in podobno. Med vojnami so ženske svoj prosti čas namenile pomoči vojakom s šivanjem oblačil in celo z zdravniško oskrbo. Že leta 1884 pa so v organizaciji Salvation Army začeli s pomočjo odvisnikom in neporočenim (eHow, 2011).

Do intenzivnejšega razvoja prostovoljstva je prišlo na začetku 20. stoletja. Takrat so začela delovati taborniška gibanja, pozneje pa je vojska spodbudila mladinske delovne brigade. Pomembna je bila vloga zadružništva, tako kmečkega kot tudi delavskega, in delavska izobraževalna društva. Prostovoljci so nudili tudi zdravstveno oskrbo in leta 1918 zaradi španske gripe celo odprli svojo ambulanto in pozneje še bolnišnico. V letu 1980 so bile ustanovljene nove organizacije: nujna zatočišča, domovi za ženske, sprejemni domovi, preprostejše oblike zavoda za zaposlovanje in usposabljanje in podobno. Prostovoljci so pomoč nudili tudi po naravnih katastrofah. Pozneje, po letu 1980, je prišlo do množičnega ustanavljanja različnih interesnih društev, ki so delovala predvsem na podlagi prostovoljnega dela. Država je začela prepoznavati pomembnost prostovoljnega dela in nanj gledati kot na dodatno pomoč ter kakovost. V obdobju od leta 1980 do 1990 je po raziskavi univerze John Hopkins nepridobitni sektor v Franciji, Nemčiji in ZDA obsegal kar 13 odstotkov vseh novih delovnih mest (Tavčar, 2005, str. 23).

Danes prostovoljci pomagajo na zelo različnih področjih, kot so zdravstvo, socialne zadeve, umetnost, šport, izobraževanje, politika, vera in podobno. Prav tako se prostovoljci pojavljajo pri zbiranju materialnih sredstev, razdeljevanju hrane, učenju in mentorstvu, največ pa pomagajo z nematerialnimi sredstvi in dobro voljo (ADVID Moldova, 2011).

Pričakovati je, da bo mlajša generacija s seboj prinesla nove metode, kot so virtualno prostovoljstvo, forumi, klepetalnice, skupine za samopomoč in podobno. V celotnem modelu razvoja prostovoljnega dela je na vrhu človek ali skupina, ki potrebuje pomoč. Vrsta dogodkov, metod in pomoči je prilagojena in izpeljana, da skupaj z uporabnikom ali s skupino rešujemo nastale situacije. Doseči je treba največjo mero dostojanstva uporabnikov, zato je treba v dejavnosti vpletati tako državne strukture kot tudi skupnostne interese. To prepletanje daje nove naloge in možnosti raziskovalni sferi, ki lahko na podlagi tehnologije in spreminjajočega se okolja smiselno usmerja dogajanje, kot je virtualno svetovanje ali skupine za samopomoč v svetovnem spletu. Vpeljava strokovnega in profesionalnega spletnega socialnega dela pomeni usmerjanje in razvijanje novih metod socialnega in s tem tudi prostovoljnega dela (Mesec, 2008, str. 48, 49).

3.2.1 ZGODOVINA PROSTOVOLJSTVA V SLOVENIJI

V samostojni Sloveniji je bila prva prostovoljna organizacija ustanovljena leta 1992. To je bila Slovenska filantropija, nevladna organizacija, ustanovljena z namenom širjenja različnih oblik človekoljubnega dela v Sloveniji. Po letu 1995 sta bila v sklopu Slovenske filantropije ustanovljena Center za promocijo zdravja in Center za psihosocialno pomoč beguncem. Že prej, posebej pa pozneje, je bilo v Sloveniji ustanovljenih mnogo prostovoljnih organizacij, ki so skrbele za zmanjševanje posledic revščine, preprečevanje izključenosti pa tudi športnih, verskih, socialnih, kulturnih, zdravstvenih, izobraževalnih, veterinarskih in drugih prostovoljnih organizacij (Mladi za napredek Maribora 2009, 2009).

V Sloveniji prostovoljstvo pridobiva na pomenu in obsegu. Eden od kazalnikov rasti prostovoljnih organizacij in prostovoljcev je tudi festival prostovoljstva. Od leta 2000, ko je bil prvič organiziran, pa do letošnjega leta se je število sodelujočih močno povečalo. Prvo leto se je festivala udeležilo približno 20 prostovoljnih organizacij, v letu 2005 že 70, letošnje leto pa je sodelovalo kar približno 100 prostovoljnih organizacij iz vse Slovenije. Družba opaža, da je prostovoljno delo pomembna in tudi zelo potrebna dejavnost v sodobnem času (Prostovoljstvo, 2011).

Slika 4: Model razvoja prostovoljnega dela

OSEBNA IN PROFESIONALNA IDENTITETA PROSTOVOLJNEGA DELA		PROFESIONALNO RAZVIJANJE PROSTOVOLJNEGA DELA	
POKLICNA STRUKTURA	SKUPNOSTNA ANGAŽIRANOST	NACIONALNI STATUS	RAZISKOVANJE
1. Prostovoljci, vključeni v prostovoljne programe	3. Neformalne oblike virtualnega svetovanja («on-line» skupine)	5. Nacionalni standardi za področje prostovoljnega dela	7. Razvijanje novih metod in programov prostovoljstva (razvoj in vpeljava v prakso)
2. Izobraževanje za profil svetovalec oziroma moderator virtualnih forumov	4. Skupnostno informiranje v internetu (skupnostno mreženje)	6. Etični kodeks prostovoljnega dela	8. Menedžment uspešnega prostovoljstva (razvoj in vpeljava v prakso)

Vir: Mesec (2008, str. 50).

3.3 ZNAČILNOSTI PROSTOVOLJNEGA DELA

Značilnosti prostovoljnega dela lahko iščemo v vrednotah in interesih udeležениh, ki si želijo s pozitivnostjo vplivati bodisi na posameznika bodisi družbo. Lovelock in Weinberg (1999, str. 4) sta opredelila nekaj temeljnih značilnosti neprofitnih organizacij v širšem smislu. Te so:

- »multiple public« oziroma večstranska javnost organizacije;
- »multiple objectives« oziroma mnogoteri cilji organizacije;
- odprtost za javnost in možnost netržnih pritiskov;
- učinki so praviloma realne dobrine, in ne proizvodi.

Nekatere prednostne lastnosti prostovoljnih organizacij, ki jih navaja Mikuš Kosova (v Samec, 1996), so:

- fleksibilnost, saj so sposobni hitrega prilagajanja in odzivanja na nove okoliščine, in možnost razvijanja novih pristopov k obvladovanju izzivov in problemov;
- relativna neodvisnost, ker so razmeroma malo odvisne od tržnega gospodarstva in od države;
- očitno delovanje v interesu javnosti in v interesu prikrajšanih skupin;
- tesna povezanost s skupnostmi ali skupinami, za katere se zavzemajo;
- lahka dosegljivost za ljudi.

Prostovoljne nepridobitne organizacije delujejo na zelo različnih področjih, kot so pomoč starejšim, oskrba mladih, reševanje ponesrečencev, socialne pomoči in podobno. Na vseh teh različnih področjih pa lahko najdemo tudi nekaj skupnih značilnosti (Tavčar, 1997, str. 522):

- Ena od značilnosti je nepridobitna naravnost. Spodbudo, ki jo sicer ljudem dajeta dobiček in lastnina, nadomeščajo motivi, ki niso materialne narave.
- Druga značilnost je, da na obstoj in razvoj prostovoljne nepridobitne organizacije pomembno vpliva več udeležencev, ki so z organizacijo v menjalnih razmerjih.
- Se ena značilnost je, da so izidi delovanja prostovoljnih nepridobitnih organizacij v okviru osnovnega in interesnega poslanstva večinoma nesnovne storitve in le v manjši meri snovni izdelki. Storitve so splet duševnega in fizičnega dela ter materialnih sestavin, ki so usmerjene v zadovoljevanje človekovih potreb. Temeljne značilnosti so neoprijemljivost, neločljivost izvajanja in uporabe, heterogenost in minljivost.

Delovanje prostovoljskih nepridobitnih organizacij se je skozi čas močno spremenilo. Včasih je bila njihova temeljna vloga zagotavljanje pomoči in zmanjševanje stisk, zdaj pa prevzemajo mnogo novih vlog, s katerimi prispevajo k zmanjšanju revščine, prikrajšanosti in izključenosti, k zvečanju samostojnosti posameznikov, skupin, skupnosti, pri iskanju rešitev in pri razvoju socialnosti družbe. Delovanje tovrstnih organizacij prispeva zelo pomemben del k zmanjšanju neenakosti (Drucker, 1993, str. 81, 82).

3.4 PROMOCIJA PROSTOVOLJSTVA

3.4.1 EVROPSKO LETO PROSTOVOLJSTVA - 2011

Evropska komisija je novembra 2009 z odločbo Sveta o evropskem letu prostovoljnih dejavnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva razglasila leto 2011 za evropsko leto prostovoljnih dejavnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva (Ministrstvo za javno upravo, 2011).

Evropsko leto prostovoljstva predstavlja praznovanje nesebične odločitve kar četrtnine prebivalcev v Evropi, ki so se zavezali podariti del svojega prostega časa za prostovoljno delo. Zaradi prizadevanj prostovoljcev in prostovoljskih organizacij se nam veliko reči v življenju temeljito spreminja. Prostovoljno delo prinaša bogato učno izkušnjo, omogoča razvoj družbenih veščin in kompetenc ter prispeva k solidarnosti. Delo, ki ga opravljajo prostovoljci vseh starosti, je ključno za razvoj demokracije in predstavlja eno izmed temeljnih načel Evropske unije (European Year of Volunteering 2011, 2011).

Glavni namen evropskega leta prostovoljstva je pomoč pri promociji prostovoljstva kot enega izmed ključnih razsežnosti aktivnega državljanstva in demokracije. Prostovoljno delo prispeva k usklajenemu razvoju evropskih družb, s katero se uresničujejo evropske vrednote, kot sta solidarnost in nediskriminacija.

Splošni cilj tega leta je spodbujanje in podpiranje prizadevanj, da bi se v civilni družbi ustvarili ugodni pogoji za prostovoljstvo na ravni Evropske unije in da bi se povečala prepoznavnost prostovoljnih dejavnosti. Drugi cilji evropskega leta prostovoljstva pa so še vzpostavljanje ugodnega okolja za prostovoljstvo v Evropski uniji, okrepitev pristojnosti organizatorjev prostovoljskih dejavnosti za izboljšanje njihove kakovosti, priznavanje prostovoljske aktivnosti in tudi dvig zavesti o koristi in pomembnosti prostovoljstva (Ministrstvo za javno upravo, 2011).

Z namenom doseganja zastavljenih ciljev bo evropsko leto na evropski ravni vključevalo niz dogodkov, kot so konference, okrogle mize in posveti, izmenjave izkušenj in primerov dobre prakse, izvedbe študij, informativne in promocijske kampanje ter izmenjave prostovoljcev po državah članicah EU. V okviru tega je organizirana tudi karavana, ki bo v obdobju enega leta po etapah obiskala države članice EU. V vsaki se bo zadržala približno deset dni. Tako bodo lahko prostovoljci razstavljali svoja dela, se srečevali med seboj, pritegnili oblikovalce politike in splošno javnost, prenesli nanje svojo energijo in navdušenje ter razpravljali o ključnih vprašanjih, ki zadevajo prihodnost njihovega dela. Karavano spremlja tudi poročevalska skupina, ki jo tvori 27 novinarsko izobraženih evropskih prostovoljcev, po eden iz vsake države članice. Skupina sproti predstavlja zgodbe o izkušnjah prostovoljcev, živečih v drugih državah članicah, in pripravlja vrsto video- in avdiospotov ter člankov (Evropsko leto prostovoljstva, 2011).

3.4.1.1 Evropsko leto prostovoljstva v Sloveniji

Vlada Republike Slovenije je s sklepom imenovala nacionalni usklajevalni odbor za izvajanje evropskega leta prostovoljskih dejavnosti. Odbor se pri izvajanju svojih dejavnosti posvetuje in sodeluje s številnimi različnimi udeleženi stranmi, vključno z organizacijami civilne družbe in, če je treba, z nacionalnimi agencijami ali s kontaktnimi točkami ustreznih programov Evropske unije. Delo odbora med drugim zajema tudi poročanje na evropski ravni o nacionalnem izvajanju evropskega leta, udeležbo na koordinacijskih sestankih na ravni EU in pripravo programa evropskega leta prostovoljstva v Sloveniji (Ministrstvo za javno upravo, 2011).

3.4.1.2 Karavana prostovoljstva

Karavana je v mesecu maju obiskala tudi Slovenijo. V petek 20. maja 2011 je predsednik vlade v mestnem muzeju v Ljubljani odprl karavano prostovoljstva. V okviru karavane so prostovoljci v Ljubljani vsak dan pripravili delavnice, pogovore in razprave, okrogle mize in druge dogodke, povezane s prostovoljnim delom.

Teme, ki so jih obravnavali, so bile zelo raznolike:

- prostovoljstvo mladih, starejših ter medgeneracijsko prostovoljstvo;
- spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja v okviru prostovoljskih organizacij;
- priložnosti in možnosti za medgeneracijsko sodelovanje (predstavitev primerov dobre prakse prostovoljskih organizacij);
- prostovoljstvo kot prostor medgeneracijskega sodelovanja – ali je lahko medgeneracijska praksa katalizator družbenih sprememb?;
- prostovoljstvo kot možnost za aktivno preživljanje prostega časa;
- spodbujanje prostovoljstva v javni upravi in korporativno prostovoljstvo;
- sistemska ureditev prostovoljskega dela in razvoj podpornega okolja za nevladne organizacije;
- predstavitev Zakona o prostovoljstvu in podzakonskih predpisov, predstavitev zakonodajnega okvira, ki vpliva na organiziranje in izvajanje prostovoljskega dela v Sloveniji, in predstavitev zakonodajnega okvira iz tujine;
- predstavitev evropskega projekta merjenja prostovoljstva;
- podporne prostovoljske organizacije – kakšno pomoč naj nudijo prostovoljskim organizacijam, organiziranost podpornih prostovoljskih organizacij;
- strategija razvoja prostovoljstva;
- mednarodno prostovoljsko delo;
- spodbujanje prostovoljskega dela na Zahodnem Balkanu;
- minimalni standardi mednarodnega prostovoljskega dela;
- dosežki karavane prostovoljstva.

Karavana prostovoljstva se je začela že 3. decembra 2010 v Bruslju (v Belgiji). V Sloveniji je potekala med 20. in 25. majem, nadaljevala se je v Vilni (v Litvi), kjer je bivala od 21. do 23. junija. Karavana se bo končala 4. decembra 2011 v Valletti (na Malti) (Evropsko leto prostovoljstva, 2011).

3.4.2 MEDNARODNI DAN PROSTOVOLJSTVA - PETI DECEMBER

Mednarodni dan prostovoljstva za ekonomski in socialni razvoj ali krajše mednarodni dan prostovoljstva je razglasila Organizacija združenih narodov na 40. zasedanju generalne skupščine 17. decembra 1985. Od takrat se na praznovanju mednarodnega dneva prostovoljstva nepridobitnim prostovoljskim organizacijam pridružujejo vlade, Združeni narodi in civilnodružbene organizacije z vsega sveta.

Mednarodni dan prostovoljstva omogoča organizacijam, ki v svoje programe vključujejo prostovoljce, ter posameznim prostovoljcem, da pokažejo javnosti, kaj so prispevali s prostovoljskim delom na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni pri doseganju razvojnih ciljev tega tisočletja. Ti cilji so izkoreniniti skrajno revščino, doseči univerzalno osnovnošolsko izobrazbo, zagotoviti enakost med spoloma in omogočiti večji vpliv žensk, zmanjšati smrtnost otrok, izboljšati zdravje mater, boriti se proti HIV-u/AIDS-u, malariji in drugim boleznim, zagotoviti okoljsko trajnost, razviti globalno partnerstvo za razvoj in podobno.

Kot rok za izpolnitev ciljev so si mednarodne nepridobitne prostovoljne organizacije zastavile leto 2015. Prostovoljci prispevajo svoje strokovno in laično znanje, poskušajo pomagati posameznikom in družbi, da bi izboljšali svoja življenja in se tudi sami priključili prostovoljnim organizacijam (Prostovoljstvo, 2011).

Mednarodni dan prostovoljstva je samo en dan, ki vsekakor ni dovolj. Širjenje ideje prostovoljstva in navduševanje novih ljudi za opravljanje te dejavnosti pa dejansko poteka vsak dan.

Različne prostovoljske organizacije tudi v Sloveniji obeležujejo peti december. Organizirajo okrogle mize, posvete, seminarje, promovirajo svoj dan in podobno. Tako razširjajo in razvijajo idejo prostovoljstva, idejo solidarnosti in nagovarjajo posameznike, da začnejo opravljati prostovoljsko delo. Prostovoljstvo postaja pomemben dejavnik in tudi družba ga priznava kot čedalje pomembnejšo vrednoto.

Vsako leto se prostovoljnimi organizacijam priključijo novi prostovoljci. Vlade, partnerji, lokalne skupnosti in občine sodelujejo s prostovoljci in skupaj oblikujejo strukturo za vzpodbujanje in vzdrževanje prostovoljstva v državah. Na spletni strani World volunteer web so organizirali »on-line prostovoljno delo«, kjer lahko ukrepa vsak posameznik s podpiranjem dejavnosti za razvoj kar po internetu. Po njihovih podatkih vsak dan na tisoče prostovoljcev prispeva k mitu in razvoju družbe ter si prizadeva za doseganje razvojnih ciljev tisočletja (World volunteer web, 2011).

4 EKONOMSKI POMEN PROSTOVOLJSTVA

Od večine oblik neplačanega družbeno pomembnega in neobveznega dela se prostovoljno delo razlikuje po tem, da se v določeni meri izvaja organizirano. Razširjeno je mnenje, da prostovoljne organizacije zmanjšujejo obremenitev javnih virov, ker so storitve prostovoljnega sektorja cenejše. Toda te predpostavke o cenovni prednosti so poenostavljene in v nekem smislu tudi netočne. Prepričanje, da prostovoljni sektor precej pozitivno učinkuje, je med drugim očitno iz dejstva, da so v številnih državah brez tradicije na področju prostovoljnega dela začeli resneje obravnavati ta tip aktivnosti šele s pojavom ekonomske krize (Country Report Slovenia, 2010, str. 19).

Ekonomski pomen prostovoljstva lahko v grobem definiramo s prihranki javnih sredstev zaradi opravljanja nekega dela brez plačila. Težko pa je dokazati, kolikšni so ti prihranki. V literaturi so navedeni različni postopki ocenjevanja vrednosti prostovoljnega dela. Najpogostejši so trije.

Po prvem pristopu se vrednost prostovoljnega dela ocenjuje na podlagi opravljenih ur v prostovoljstvu. Pri tem nastopi težava, in sicer zaradi dejstva, da se le plačano delo statistično spremlja in upošteva pri izračunu družbenega proizvoda. Zato se moramo zanašati na ocene števila opravljenih ur prostovoljnega dela in njegove vrednosti. Upoštevati je treba povprečno plačilo za delo kot tudi za druge neplačane stroške v zvezi z delom, ki bi nastali, če bi ga opravljali neprostovoljci (Tavčar, 2005, str. 29; Kolarič et al., 2002, str. 118).

Drugi pristop poudarja oportunitetne stroške časa, ki se ga namenja prostovoljstvu. Te stroške največkrat definiramo kot nezaslužen denar, ker delo ni bilo opravljeno kot plačano, ali pa kot vrednost izgubljenega prostega časa izvajalca dela. Pri tem pristopu bi bilo torej treba upoštevati tudi tisto, čemur se je nekdo odpovedal, drugače ni mogoče govoriti o optimalni alokaciji virov med formalnim in neformalnim sektorjem. Oportunitetni strošek se težko oceni. Lahko bi upoštevali plačilo za isto delo, če bi bilo opravljeno kot plačano, a bi bil ta pristop tako enak prvemu. Če pa bi upoštevali drugo skrajnost, po kateri je oportunitetni strošek enak nič, bi to pomenilo, da se prostovoljec ne bi odpovedal prostemu času. Najpogosteje se tako oportunitetni strošek oceni med obema ekstremoma (Tavčar, 2005, str. 29; Kolarič et al., 2002, str. 118; Muršak, 2007, str. 1).

Tretji pristop je širši pristop k vrednotenju prostovoljnega dela, ki se uporablja pri primerjavi različnih organizacijskih oblik storitev. Po mnenju avtorjev, ki zagovarjajo ta pristop, je treba poleg vidnih stroškov in prihrankov upoštevati tudi količino in kakovost storitev ter njihovo učinkovitost in dostopnost. Ni mogoče govoriti o relativni stroškovni prednosti posamezne organizacijske oblike, če ne predpostavimo nespremenljivosti oziroma enakosti drugih pogojev. Enaki morata biti predvsem količina in kakovost storitev. Če tega ni mogoče zagotoviti, je treba čim bolje pojasniti vpliv teh razlik. Pri ugotavljanju prednosti oziroma slabosti katere organizacijske oblike nudenja storitev moramo upoštevati tudi stopnjo specializacije, značilnosti uporabnikov, cilje te organizacijske oblike ipd. (Muršak, 2007; Pevec Grm, 2011; Tavčar, 2005, str. 29, 30).

5 PROSTOVOLJSTVO V SLOVENIJI

Na začetku devetdesetih let so se v Sloveniji začele razvijati prve prostovoljne organizacije. Na podlagi sodelovanja s tujimi državami je bila ustanovljena tudi slovenska mreža prostovoljskih organizacij, ki danes šteje že več kot 600 prostovoljskih organizacij.

V času od leta 1980 do 1990 sta v Sloveniji tudi država in lokalna skupnost začeli vzpostavljati mehanizme financiranja nevladnega sektorja in sta s tem pomembno vplivali na razvoj prostovoljstva.

V Sloveniji je danes registriranih več kot 20.000 društev in nobenega izmed teh si ne moremo predstavljati brez prostovoljcev. Omeniti je treba tudi raziskavo Inštituta RS za socialno varstvo, ki je prikazala širino prostovoljstva. Prostovoljci so v letu 2004 v slovenskih nevladnih organizacijah opravili 1,3 milijona ur. To pomeni, da so opravili obseg dela, ki ustreza 7125 polno zaposlenim delavcem (Prostovoljstvo, 2011).

5.1 STORITVE SPLOŠNEGA ZNAČAJA

Storitve splošnega značaja (SSGI) obsegajo 4500 registriranih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, in kar 2100 jih financira država. Javne storitve praviloma izvajajo javne ustanove, lahko pa jih zagotavljajo tudi zasebne, če pridobijo posebno koncesijo države, ki jim daje enake pravice in obveznosti kot javnim zavodom. S posebnim zakonom lahko katera koli nepridobitna organizacija, ki želi pridobiti koncesijo, pridobi enak status kot javna ustanova, dokler lahko zagotavlja vse pogoje za izvajanje javnih storitev. Sodelovanje nepridobitnih organizacij na razpisih za izvajanje javnih del je v zadnjih letih naraslo in pričakovati je, da se bo trend nadaljeval.

V Sloveniji so javna naročila premalo razvita, to pa predstavlja problem. Nekatera dela, ki jih izvajajo tako javne kot tudi zasebne ustanove, bi lahko bodisi izvajale v sodelovanju z nepridobitnimi organizacijami bodisi bi jih lahko nepridobitne organizacije opravljale celo same. Storitve bi bile lahko opravljene enako dobro, nepridobitne organizacije bi bile boljše financirane in čakalne dobe za opravljene storitve bi se v tem primeru skrajšale.

V nepridobitnih organizacijah večinoma ni plačanih zaposlenih, saj v nevladnem sektorju delajo večinoma prostovoljci. Nepridobitne organizacije zapolnjujejo pomembno vrzel pri zagotavljanju storitev. To je še zlasti pomembno na področju socialnega varstva, kjer se izvaja kar 78 različnih individualnih programov, kot so rehabilitacija odvisnikov, programi za ljudi s posebnimi potrebami, pomoč prizadetim v naravnih nesrečah, varne hiše in podobno (Country Report Slovenia, 2010, str. 19).

5.2 EKONOMSKI UČINKI PROSTOVOLJSTVA

Pri interpretaciji in analizi prostovoljnega dela se najpogosteje ugotavljajo ekonomski učinki prostovoljstva. Ta analiza pa ni mogoča brez opredelitve organizacijskega okvirja, v katerem poteka, to je javnih in predvsem zasebnih nepridobitnih organizacij ter njihove vloge v različnih sistemih blaginje. Ocen, ki kažejo na vrednost prostovoljnega dela, je več.

Po nekaterih izračunih in ocenah znaša vrednost prostovoljnega dela v Sloveniji do enega odstotka ekonomske vrednosti plačane delovne sile, po drugih izračunih in ocenah pa velja tudi, da prostovoljci v Sloveniji izvedejo delo v tolikšnem obsegu, kot če bi za isto delo delalo 7125 polno zaposlenih oseb s povprečno plačo (Country Report Slovenia, 2010, str. 19).

5.2.1 PRIHODEK, PRIDOBLEN S PROSTOVOLJSTVOM

Težko je oceniti, kolikšen je obseg prihodkov, pridobljenih s prostovoljstvom. Edini dostopni podatek pa kaže, da če bi bila ena ura prostovoljca plačana po t. i. študentski uri (3,33 evra na uro), bi bila ekonomska vrednost prostovoljstva približno štiri milijone evrov na leto. Ker je v Sloveniji aktivnih približno 850.000 prostovoljcev, in če to primerjamo s povprečno plačo, bi bil po tem izračunu delež prostovoljnega dela približno deset milijonov evrov na leto.

Večina posameznikov meni, da ni tako pomembno, kolikšen je prihodek, pridobljen s prostovoljstvom, ampak je pomembneje, da družba in država zelo veliko pridobita predvsem s tistimi prostovoljci, ki lahko iz svojih izkušenj prispevajo k oblikovanju dobrih strokovnih rešitev, ki jih sicer strokovnjaki ne morejo videti, če nimajo tovrstnih izkušenj. Pomemben pa je še en vidik načina dela prostovoljcev. Ti pogosto ne glede na izobrazbo veliko prispevajo s svojim občutkom za rešitve, s svojo intuicijo. Prostovoljske organizacije se tudi hitreje in učinkoviteje odzivajo na družbene potrebe, še zlasti z organiziranjem in vključevanjem v skupine za samopomoč.

Podobnega mnenja so tudi na Ministrstvu za javno upravo in na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS. Ocenjujejo, da delo prostovoljcev dodatno lajša stiske ljudi, prispeva v smislu ohranjanja socialne kohezije, prispeva k bruto družbenemu produktu in opozarja na določena neravnovesja v družbi, ki bi jih bilo treba sistemsko urediti (Country Report Slovenia, 2010, str. 19).

5.2.2 DELEŽ PRIHODKA PROSTOVOLJSTVA V BDP

Kolikšen je delež prihodka prostovoljstva v BDP, ni znano. Pri nas deluje od 280.000 do 350.000 prostovoljcev, ki letno opravijo približno 14 milijonov ur dela. Njihovo delo naj bi po ocenah Ministrstva za javno upravo predstavljalo 0,08 odstotka BDP. Prihodek nevladnih organizacij je v letu 2004 predstavljal 1,19 odstotka BDP.

Zanimiva je ocena drugih virov, da je vrednost prostovoljnega dela kar pet odstotkov. Po podatkih Evropske komisije je vrednost prostovoljnega dela v Sloveniji zelo majhna in znaša le 0,42 odstotka BDP. Najvišjo vrednost prostovoljnega dela so izračunali na Švedskem, kjer ta predstavlja kar 3,14 odstotka BDP (Country Report Slovenia, 2010, str. 20).

5.3 PROBLEMATIKA UČINKOVANJA PROSTOVOLJSTVA NA DELOVNA MESTA

Na podlagi informacij različnih ministrstev tveganje, da bi aktivnosti prostovoljcev zamenjale storitve, ki jih mora opravljati država, ni veliko. Obstaja pa tveganje, da bi delodajalci izkoriščali delo mladih prostovoljcev, ki si želijo pridobiti izkušnje, kot nadomestilo za delovno mesto. Po drugi strani je tveganje zelo majhno in mladim tovrstno prostovoljno udejstvovanje prinaša veliko pozitivnih strani, na primer izboljšuje njihove zaposlitvene spretnosti, znanje, izkušnje in podobno (Country Report Slovenia, 2010, str. 20).

Prostovoljski programi podjetij so v razvitem svetu v izjemnem porastu, saj zagotavljajo trdne vezi z lokalno skupnostjo ter prinašajo koristi vsem stranem – zaposlenim, podjetju, nepridobitnim organizacijam ter domačinom oz. lokalni skupnosti. Časi, ko so podjetja izpričevala svojo družbeno odgovornost zgolj s sponzoriranjem in z doniranjem, so že zdavnaj minili. Dandanes podjetja aktivno iščejo inovativne načine sodelovanja z vsemi deležniki iz lokalnega okolja, ki delujejo stimulatивно tako na zaposlene kot tudi na poslovne cilje podjetja (Dnevnik, 2010).

Prostovoljstvo prinaša veliko koristi na različnih področjih. Petkovšek Štakulova (v Dnevnik, 2010) je izpostavila koristi za podjetje, sodelavce, nepridobitne organizacije in širšo skupnost.

Koristi prostovoljstva za podjetje so bolj usposobljena in razgledana delovna sila, idealne priložnosti za zaposlene za soočanje z drugačnim, neznanim, s spremembami ter za razvijanje veščin kriznega menedžmenta. Podjetje postane privlačnejše za pridobivanje in ohranjanje zelo motiviranih delavcev z izdelanimi etičnimi merili, pomembni pa so še pozitiven vpliv na motiviranost in produktivnost zaposlenih, večji občutek pripadnosti zaposlenih podjetju, pozitiven vpliv na klimo, izboljšano notranje komuniciranje in sodelovanje, razvijanje timskega duha v podjetju, nižji stroški usposabljanja in razvijanja timskega dela, večanje ugleda v lokalni skupnosti in širše, boljše poznavanje nepridobitnega sektorja in kakovostnejše presojanje sponzorskih ali donatorskih opcij, boljše razumevanje okolja ter kakovostnejše sodelovanje z lokalno skupnostjo, bolj zdravo gospodarsko in socialno okolje in podobno. Med koristi za delavce lahko štejemo občutek ponosa pripadanju podjetju, ki si prizadeva za kakovost življenja širše skupnosti, številne možnosti za razvoj veščin delovanja v kriznih situacijah, soočanja s spremembami, pospešeno razvijanje čustvene inteligentnosti, širjenje obzorij, razumevanje širše družbene situacije in sprememb, občutek smiselnosti in pomena lastnega dela, priložnost za vzpostavljanje novih povezav, partnerstev in osebnih stikov.

Seveda pa je prostovoljno delo koristno tudi za nepridobitne organizacije. Mednje štejemo dostop do veščin in znanja, ki jih zaradi hude kadrovske podhranjenosti nepridobitnega sektorja v Sloveniji kritično primanjkuje, svež pogled na utečene prakse, pridobivanje novih potencialnih prostovoljcev, možnosti dolgoročnih partnerstev, nove viri za nove iniciative, možnost poglobljene predstavitve programov zdajšnjim in potencialnim donatorjem.

Najbolj znane koristi prostovoljstva pa so koristi za širšo skupnost. To so višja kakovost življenja, večje razumevanje potreb lokalne skupnosti na eni in podjetniškega sektorja na drugi strani, sinergijski učinki sodelovanja profitnega in nepridobitnega sektorja, zgled za aktivno delo v skupnosti – spodbuda drugim potencialnim prostovoljcem, spodbujanje dobrodelnih donacij (Dnevnik, 2010).

5.4 VPLIV GOSPODARSKE KRIZE NA PROSTOVOLJSTVO

Posledicam gospodarske krize, ki je v letu 2008 zajela ves svet, se ni izognila niti Slovenija. Ni jih čutilo le njeno gospodarstvo, temveč so jo občutile tudi nepridobitne organizacije. Na Zavodu Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, CNVOS (ZDOS, 2007) so izvedli anketo o vplivu gospodarske krize na njihovo poslovanje. V raziskavi je sodelovalo 252 nepridobitnih organizacij. Ker med nepridobitne organizacije štejemo tako nevladne/zasebne, profesionalne kot tudi prostovoljne nepridobitne organizacije, menim, da je raziskava primerna za uporabo v tem delu mojega diplomskega dela. Prostovoljstvo namreč obsega velik del nepridobitnih organizacij. Od tega jih je kar 83 odstotkov poročalo o tem, da je gospodarska kriza vplivala nanje. Slaba polovica organizacij je ta vpliv opisala kot velik ali pa celo kot največji v zadnjih petih letih.

Vpliv krize je bil manjši na manjše organizacije in tiste, ki delujejo na lokalni ravni:

- 83 odstotkov sodelujočih nepridobitnih organizacij je poročalo o vplivu gospodarske krize na svoje poslovanje;
- 17 odstotkov pa, da vpliva ni bilo oziroma je bil ta zanemarljiv ali minimalen;
- 46 odstotkov nepridobitnih organizacij je poročalo, da je bil vpliv krize večjega obsega.

Pri primerjavi vpliva krize glede na velikost nepridobitnih organizacij (merjeno po višini njihovega letnega prihodka) je vpliv viden v vseh kategorijah, pri čemer je ta nekoliko manjši pri manjših nepridobitnih organizacijah, katerih letni prihodki so pod 25.000 evrov (37 % takih je ocenilo krizo kot večji ali celo največji vpliv na njihovo poslovanje v zadnjih petih letih). Pri nepridobitnih organizacijah, katerih letni prihodki so nad 25.000 evrov, je tak vpliv doživela več kot polovica. Glede na raven delovanja so finančno krizo najbolj občutile nepridobitne organizacije, ki delujejo na nacionalni ravni, točno polovica je takih na mednarodni ravni, nekaj manj kot polovica pa na lokalni.

O zmanjšanih prihodkih poroča dobra tretjina vseh sodelujočih nepridobitnih organizacij, pri skoraj polovici pa se prihodki niso bistveno spremenili. V 23 odstotkih omenjenih organizacij so se prihodki celo povečali. Nepridobitne organizacije, katerih prihodki so se znižali, poročajo, da je to v največji meri posledica zmanjšanja prihodkov iz javnih virov, to je iz občinskega, državnega ali proračuna EU, in zmanjšanja donacij iz gospodarstva.

Dobra polovica nepridobitnih organizacij ni občutila bistvenih sprememb pri odhodkih, tretjini so se odhodki povečali za več kot deset odstotkov, v kar 15 odstotkov nepridobitnih organizacij so se odhodki celo zmanjšali za več kot deset odstotkov.

Le 14 odstotkom nepridobitnih organizacij se je povpraševanje po njihovih storitvah skromno ali zelo zmanjšalo. Pri skoraj tretjini je povpraševanje po njihovih storitvah ostalo približno enako, skoraj 40 odstotkov organizacij pa je zabeležilo porast povpraševanja po njihovih storitvah. Sklepamo lahko, da je kriza na nepridobitne organizacije v večji meri vplivala pozitivno.

Skoraj osem od desetih nepridobitnih organizacij ni zadolženih oziroma redno poravnava svoje obveznosti. Pri četrtni omenjenih organizacij se je zadolženost povečala, pri sedmih odstotkih pa se je povečala kreditna zadolženost. Pri petih odstotkih se je zadolženost ali kreditna zadolženost med gospodarsko krizo celo zmanjšala. Dva odstotka v anketiranju sodelujočih nepridobitnih organizacij pa bosta zaradi dolgov verjetno šla v postopek stečaja ali prisilne poravnave.

Nekaj več kot polovica nepridobitnih organizacij ni spreminjala svojih projektov in programov zaradi finančne krize. Dobra petina organizacij je zaradi krize opustila izvorno predvideno povečanje programov in projektov, kar desetim odstotkom se je obseg projektov zaradi krize celo povečal. Slabi četrtini omenjenih organizacij se je obseg projektov zaradi krize pričakovano zmanjšal.

Slaba polovica sodelujočih nepridobitnih organizacij ni občutila sprememb v številu prostovoljcev. Pri tretjini organizacij se je število prostovoljcev skromno povečalo, sedmim odstotkom pa se je število prostovoljcev zelo povečalo. Zanimivo je, da je kar 19 odstotkov prostovoljcev zaradi finančne krize opravljalo tudi dela, ki so bila prej plačana. Tudi z vidika števila prostovoljcev lahko sklepamo, da je kriza na prostovoljstvo pozitivno učinkovala.

Medtem ko so bile nekatere nepridobitne organizacije proti finančni krizi odporne in ta ni vplivala na njihovo poslovanje oziroma je nanje vplivala pozitivno, so se bile druge z vplivi krize prisiljene soočiti. Uvesti so morale nekatere ukrepe za nadaljnje uspešno poslovanje oziroma za ohranitev svojih storitev.

Dobra polovica nepridobitnih organizacij ni opazila večjega vpliva finančne krize na svoje poslovanje oziroma je bil ta zgolj minimalen. Glede na višino letnega prihodka je bil vpliv finančne krize najmanjši pri manjših nepridobitnih organizacijah, to je pri tistih z letnimi prihodki do 25.000 evrov. Približno dve tretjini namreč vpliva krize nista zaznali oziroma je bil ta minimalen. Večina nepridobitnih organizacij z višjimi letnimi prihodki krize ni občutila oziroma jo je občutila zgolj minimalno.

Nekaj več kot polovica nepridobitnih organizacij meni, da se je s krizo spopadla uspešno, od tega je večina odgovorila, da se je s krizo spopadla v večjem delu uspešno, manj pa, da je bilo spopadanje povsem uspešno.

Največ nepridobitnih organizacij precejšnje zasluge za uspešen spopad z učinki finančne krize pripisuje sposobnim in učinkovitim delavcem. Nekoliko manj jih kot zaslužno za zaščito pred krizo navaja uspešno strateško in finančno načrtovanje. Drugi razlogi so zastopani od deset- do petnajstodstotno. Med njimi so dodatni prostovoljni prispevki, povečanje prihodkov iz prodaje, uporaba rezerv, povečanje sofinanciranja in javnih sredstev. Na tem mestu velja omeniti, da 25 odstotkov nepridobitnih organizacij poroča tudi o znižanju svojih prihodkov iz javnih sredstev. Manjšina jih meni, da je k uspešnemu soočanju s krizo prispevala sreča ali pa dodatna pomoč gospodarstva v obliki donacij.

Zaradi finančne krize so se nepridobitne organizacije tudi načrtno lotile dodatnega iskanja sredstev za svoje delovanje ter sprejemale notranje ukrepe za blažitev vplivov krize. Največ nepridobitnih organizacij je načrtno iskalo ustrezne razpise, na katere se prej niso prijavljale, četrtina pa je iskala razpise iz EU, na katere se prej niso prijavljale. Kar tretjina je načrtno iskala nove donatorje iz gospodarstva, podoben delež jih je zagnalo nove ter povečalo dotedanje tržne aktivnosti. Nizek delež nepridobitnih organizacij je nove donatorje iskalo v fundacijah iz tujine (ZDOS, 2007).

V okviru notranjih ukrepov je največ nepridobitnih organizacij (nekaj več kot tretjina) varčevalo pri administrativnih stroških. Podobno število jih je povečalo tudi delež prostovoljnega dela. Četrtnina nepridobitnih organizacij se je z namenom premagovanja krize povezala s kako drugo organizacijo. Slaba petina je zaradi krize preložila nove zaposlitve. Od 10 do 15 odstotkov nepridobitnih organizacij je zaradi krize racionaliziralo obstoječa delovna mesta, znižalo stroške na račun službenih poti, dnevnic in prehrane ter zmanjšalo število redno in honorarno zaposlenih.

Manjši delež nepridobitnih organizacij je zamrznil plače svojim zaposlenim, minimalno število jih je plače zmanjšalo. Zanimljivo število nepridobitnih organizacij se je zaradi krize odločilo za skrajšanje delovnega časa. Izmed nepridobitnih organizacij, ki opravljajo tržne dejavnosti, jih je nekaj več kot petina ta delež dejavnosti povečala, manj kot desetina pa se je odločila za povišanja cene storitve ali izdelkov (ZDOS, 2007; Country Report Slovenia, 2010).

6 PROSTOVOLJSTVO V TUJINI

6.1 NIZOZEMSKA

Na Nizozemskem se je prostovoljstvo začelo razvijati že v drugi polovici 19. stoletja, največjo rast pa je doseglo v prvi polovici 20. stoletja. Od leta 1945 do 1966 je država sistemsko skušala urejati zadeve na področju socialnega varstva. Po letu 1966 so ta sistem začeli spreminjati in ga prilagajati individualnim potrebam ter interesom ljudi in skupin. Tako je država šele takrat naredila prostor za nepridobitne in prostovoljne organizacije, ki so se začele hitro razvijati in so postale pomemben dejavnik delovanja posameznikov, ki omogočajo kakovostnejše življenje posameznikov in družbenih skupin (Country Report Netherlands, 2010, str. 1).

Za prostovoljstvo so na Nizozemskem odgovorne lokalne skupnosti, država pa nudi le organizacijsko pomoč. Ministrstvo, na Nizozemskem imenovano ministrstvo za zdravje, socialo in šport, letno za prostovoljstvo in socialno varstvo nameni zgolj štiri milijone evrov, od tega dva milijona za prostovoljstvo. Preostalo financiranje se izvaja iz proračunov lokalnih skupnosti in občin ter iz kolektivnega zavarovanja za prostovoljstvo in za posredovanje pri usklajevanju na področju socialnega varstva in prostovoljstva (Country Report Netherlands, 2010, str. 24).

Od leta 2000 je del transferov iz lokalnih proračunov, namenjen za prostovoljstvo in socialno varstvo, narasel s 7,6 milijona na kar 32 milijonov evrov (v letu 2007). Sklepamo lahko, da prostovoljstvo na Nizozemskem pridobiva na pomenu in da se je v tem obdobju močno razvilo.

Prostovoljne organizacije na Nizozemskem se financirajo iz različnih virov. Najobsežnejši viri so zasebni, kamor spadajo donacije in prispevki iz gospodarstva in znašajo kar 26 odstotkov. Dvanajst odstotkov pridobijo od prodaje proizvodov in storitev, 23 odstotkov predstavljajo prispevki javnih ustanov, kar 24 odstotkov znašajo članarine in 15 odstotkov virov pridobijo iz različnih projektov (Country Report Netherlands, 2010, str. 25).

Na Nizozemskem imajo nepridobitne organizacije, ki niso financirane zgolj iz lastnih sredstev, možnost pridobitve certifikata CBF (The Central Bureau on Fundraising). CBF je neodvisna organizacija, ki nadzira finančno poslovanje prostovoljnih organizacij že od leta 1925. Cilja CBF sta promoviranje zaupanja v delovanje tovrstnih organizacij ter dajanje podatkov in nasvetov javnim ustanovam in javnosti. CBF natančno pregleda poslovanje organizacije. Pomemben kriterij za izdajo certifikata je obseg sredstev, ki jih organizacija porabi za lastne potrebe. Ta letno ne sme presežati 25 odstotkov vseh pridobljenih sredstev.

Nepridobitne organizacije se lahko prijavljajo na javnih razpisih za izvajanje storitev splošnega pomena. Trenutno se na Nizozemskem veliko govori o pravilih EU na področju javnega naročanja. Nepridobitne organizacije ne želijo zniževati kakovosti svojih storitev zaradi zniževanja stroškov. Ti so po pravilih EU ključni kriterij za izbiro izvajalcev.

Prostovoljci so leta 2005 k BDP prispevali 1,5 odstotka. Četrtna populacije med 16. in 74. letom starosti je povprečno delala 4,5 ure na teden. To predstavlja učinek 421.000 polno zaposlenih delavcev.

Na Nizozemskem podpirajo prostovoljno delo težje zaposljivih oseb, ki lahko za tovrstno delo dobijo do 220 evrov mesečne nagrade. To delo je namenjeno predvsem socialni vključenosti in stiku z delom za brezposelno osebo (Country Report Netherlands, 2010, str. 25).

Zaradi gospodarske krize se je na Nizozemskem povpraševanje po prostovoljnem delu povečalo. V raziskavi, zabeleženi v državnem poročilu, je sodelovalo 220, na Nizozemskem registriranih prostovoljnih organizacij. V letu 2009 je kar 25 odstotkov prostovoljnih organizacij zaznalo jasno povečanje povpraševanja po prostovoljcih. Lansko leto, 2010, se je ta delež povečal na kar 44 odstotkov. Trenutne potrebe po prostovoljstvu prihajajo predvsem s področja bančništva in zavarovalništva, informacijske tehnologije, iz prometnega sektorja in industrije, manj povpraševanja po prostovoljcih pa je na področju kulture, znanosti in vladnega sektorja (Country Report Netherlands, 2010, str. 20).

6.2 IRSKA

Prostovoljstvo na Irskem ima zelo dolgo tradicijo, saj se je začelo razvijati že v srednjem veku, predvsem pod okriljem cerkve. V 19. stoletju so bile ustanovljene prve prostovoljne bolnišnice. St. Vincent de Paul deluje še danes. Leta 1930 so začeli organizirati samopomoč na ravni lokalnih skupnosti, pozneje, po letu 1960, se je k prostovoljstvu priključila tudi država. Večjo podporo države prostovoljstvu je zaznati po letu 1970 (Country Report Ireland, 2010, str. 1).

Ključni del financiranja prostovoljstva na Irskem predstavlja država:

- Z dokumentom »White paper« iz leta 2000 se je država obvezala, da bo področju prostovoljstva letno namenila 1,27 milijona evrov. Leta 2009 so za prostovoljstvo po programu »White paper« namenili kar 2,8 milijona evrov, kar je precej več od načrtovanih 1,27 milijona evrov.
- Z dokumentom »Towards 2016« država načrtuje letno investirati približno 300 milijonov evrov za različne programe in ukrepe na področju zagotavljanja storitev, aktiviranja, vključevanja prebivalstva in inovacij na področju izvajanja prostovoljne dejavnosti.
- Nacionalni program razvoja (2007–2013) je predvideval, da bo 197 milijonov evrov investiranih na področje prostovoljnega dela.

Zaradi gospodarske krize, ki se je po letu 2009 na Irskem močno poglobila, je država decembra 2010 sprejela ukrepe, s katerimi je delno omejila, delno pa ustavila financiranje na področju prostovoljstva (Department of Community, Equality and Gaeltacht Affairs, 2011).

Prostovoljstvo na Irskem se financira iz različnih virov, kot so neposredno financiranje na državni in lokalni ravni, posredno financiranje na podlagi poljavnih organizacij, zasebnih skladov in fundacij, iz gospodarstva in različnih razpisov.

Državna in lokalna raven ter poljavne organizacije financirajo predvsem področje zdravstva (30 %), socialne varnosti (17 %) ter šolstva in raziskav (16 %). Zasebni skladi in fundacije financirajo področje socialne varnosti (22 %) in filantropije (10 %). Področju filantropije pa gospodarstvo nameni skoraj polovico (46 %) svojih sredstev (Country Report Ireland, 2010, str. 15).

Nekatere nepridobitne organizacije financira predvsem država, zato se pojavljajo dvomi o tem, ali so te organizacije še dovolj nevladne in samostojne, da še ohranjajo status, naziv in ugled prostovoljne nepridobitne organizacije. To potrjuje tudi dejstvo, da je v letu 2006 samo deset odstotkov registriranih prostovoljnih nepridobitnih organizacij ustvarilo kar 87 odstotkov njihovega celotnega prihodka. Na podobno ugotovitev navaja tudi dejstvo, da je bila istega leta večina prihodkov ustvarjenih na področju zdravstva in socialne varnosti, področje športa in rekreacije, ki zajema kar 16,3 odstotka prijavljenih organizacij, pa je ustvarilo samo 2,5 odstotka celotnega prihodka.

Raziskava iz leta 2001 je pokazala, da je sektor nepridobitnih organizacij predstavljal kar 8,6 odstotka BDP. Delež je tako visok zato, ker ta sektor vključuje velike organizacije, kot so prostovoljne srednje šole in bolnišnice, nemogoče pa je ugotoviti, kolikšen je delež večine manjših prostovoljnih organizacij, ki ne delujejo na omenjenih področjih. Tudi zato je Irsko na tem področju težko primerjati z drugimi državami (Country Report Ireland, 2010, str. 15).

Zaradi gospodarske situacije se pojavlja nevarnost, da bo prostovoljno delo uporabljeno kot nadomestek za delovna mesta, ki jih trenutno za izvajanje določenih storitev plačuje država.

Globalna gospodarska kriza in recesija sta na prostovoljno delo tudi na Irskem vplivali pozitivno. V letu 2009 je število registriranih prostovoljcev na Irskem močno naraslo, v primerjavi z letom 2008 celo za 80 odstotkov. Število prostovoljcev je tudi v letu 2010 še raslo, nekaj mesecev kar za 120 odstotkov. Prostovoljne organizacije na Irskem so v letu 2009 zabeležile kar 12.500 novih prostovoljcev (Country Report Ireland, 2010, str. 19).

6.3 LUKSEMBURG

Prvi zametki prostovoljstva v Luksemburgu segajo že v leto 1863, ko je bila ustanovljena zveza »Federation of cultural organizations«. Dvajset let pozneje, leta 1883, je bilo ustanovljeno prvo prostovoljno gasilsko društvo »Fireman federation«. Prvi zakon o nepridobitnih organizacijah je bil sprejet že leta 1928. Leta 2008 je bilo v Luksemburgu registriranih 2300 organizacij, kar je za tako majhno državo zelo veliko (Country Report Luxembourg, 2010, str. 1).

Za leta 2008, 2009 in 2010 je bilo iz državnega proračuna za prostovoljstvo namenjenih približno 31,6 milijonov evrov. Za promocijo prostovoljstva je bilo v teh letih letno namenjenih približno 22.000 evrov. Državni prispevki organizacijam, ki izvajajo storitve na področju prostovoljstva, pa so se od leta 2008 (7,8 milijona evrov) do leta 2010 (15,2 milijona evrov) povečali za skoraj sto odstotkov.

V letu 2009 je celotni BDP v Luksemburgu znašal približno 38 milijard evrov, delež, namenjen prostovoljnimi organizacijam, je znašal 8,5 milijona evrov, kar je približno 2,2 odstotka BDP.

Zaradi načinov javnega financiranja v Luksemburgu je težko določiti deleže, ki so jih dobile posamezne organizacije (Country Report Luxembourg, 2010, str. 16).

V Luksemburgu se prostovoljne organizacije ne prijavljajo na javne razpise za izvajanje storitev splošnega pomena, temveč podpisujejo dogovore z ustreznimi ustanovami za njihovo izvajanje.

Določene organizacije ustrezajo zahtevam za registracijo ASBL (Association Sans But Lucratif). Organizacija mora imeti vsaj tri člane in slediti ciljem nepridobitnih organizacij. Za ustanovitev organizacije ni potreben kapital. Organizacija ne sme ustvarjati dobička, lahko pa v tem primeru zaračunava članarino in organizira ter izvaja aktivnosti za ustrezno plačilo. Organizacije s tem statusom (ASBL) morajo podpisati dogovor z ministrstvom, ki je odgovorno za področje, na katerem organizacija namerava delovati. Višina sredstev, ki jih organizacija pridobi, je natančno opredeljena v dogovoru. Ravno zato je težko opredeliti, koliko sredstev posamezne organizacije pridobijo, in tudi trende financiranja na splošno (Country Report Luxembourg, 2010, str 16).

V Luksemburgu za zdaj ni bojazni, da bi prostovoljno delo izrinilo plačano, redno delo. Organizacije od kandidatov vse pogosteje pričakujejo, da imajo izkušnje z opravljanjem prostovoljnega dela. Pričakovano je, da se bo ta trend še nadaljeval. Po drugi strani pa organizacije pričakujejo vse kakovostnejše delo in različne akreditacije prostovoljnih organizacij, kar lahko povzroči manjše število prostovoljcev, ki lahko tem zahtevam ugodijo (Country Report Luxembourg, 2010, str. 21).

7 PRIMERJAVA PROSTOVOLJSTVA MED IZBRANIMI DRŽAVAMI IN SLOVENIJO

Države je z vidika prostovoljstva težko primerjati. Že od starosti države in dolžine tradicije prostovoljstva je odvisno, koliko je prostovoljno delo razvito. Po drugi strani pa je moč prostovoljstva odvisna tudi od pomoči države, števila zainteresiranih državljanov, velikosti BDP na prebivalca in podobno.

V vseh državah so prostovoljci zaželeni, delujejo z enakim namenom, da bi dosegli isti cilj. To pomeni, da vsi prostovoljci z lastno željo in voljo ter z delom brez plačila pomagajo ljudem in skupinam, ki pomoč potrebujejo.

V večini držav je prostovoljstvo pravno urejeno. Opredelitve prostovoljstva in prostovoljnega dela so si na slovenski, evropski in mednarodni formalnopravni ravni podobni, saj poudarjajo podobne in celo enake vidike in komponente prostovoljstva. Poudarek se kaže na družbeni participaciji, izobraževalni komponenti, možnosti izboljševanja poklicnih spretnosti in s tem zaposljivosti, izboljšanju kakovosti posameznikovega življenja, družbenih skupin ter družbe kot celote. Sklepamo lahko, da, še posebej v državah s formalnopravno ureditvijo tega področja, prostovoljstvo priznavajo kot pomembno vrednoto (Study on Volunteering in the European Union, 2011).

Na prostovoljstvo je globalna kriza v vseh državah učinkovala podobno. V nekaterih je bil učinek zelo pozitiven, v drugih pretežno pozitiven. V Luksemburgu, na Nizozemskem in v Sloveniji je globalna kriza delovala zelo pozitivno. Med njo so ljudje začeli zaznavati, da je pomoč sočloveku zelo pomembna vrednota. Tako je prostovoljstvo v tem času pridobilo veliko prostovoljcev, prav tako pa se je povečalo povpraševanje po prostovoljnem delu. S prostovoljstvom je namreč mogoče pospešiti razvoj demokracije, spodbujati prebivalstvo k aktivnosti, zvišati raven zaposlenosti in s tem tudi zmanjšati revščino.

Najtežja primerjava med državami na področju prostovoljstva je primerjava finančnih vidikov. Vsaka izmed držav ima več vrst virov financiranja in od vsakega izmed teh dobi različen delež. Prav tako je velikost BDP na prebivalca v različnih državah različna. Običajno je tako, da države z višjim BDP na prebivalca prispevajo k prostovoljnim organizacijam večji delež, a ne nujno. Na Nizozemskem, kjer je BDP na prebivalca nekoliko višji od povprečja v drugih evropskih državah, država prostovoljstvu nameni le organizacijsko pomoč, finančne pa sploh ne nudi. Popolnoma drugače pa je na Irskem. Država iz svojega državnega proračuna nameni kar 8–10 odstotkov za prostovoljno delo, saj med prostovoljne organizacije šteje tudi velike organizacije, kot so prostovoljne srednje šole in bolnišnice. Luksemburg ima od omenjenih držav najvišji BDP na prebivalca, ki je, le za primerjavo, kar štirikrat višji od slovenskega, približno trikrat višji od nizozemskega in skoraj dvakrat višji od irskega (po podatkih iz leta 2006, tj. pred globalno gospodarsko krizo). Luksemburg za prostovoljstvo nameni približno 2–4,5 odstotka iz svojega državnega proračuna, Slovenija pa približno odstotek (Study on Volunteering in the European Union, 2010).

Za lažjo primerjavo sem pripravila tabelo (tabela 4). Izbrala sem sedem parametrov, po katerih sem Slovenijo primerjala s predstavljenimi državami (z Nizozemsko, Irsko in Luksemburgom). Pozneje sem zgolj za boljšo predstavo razvitosti prostovoljstva v Sloveniji pripravila še primerjavo sosednjih držav Slovenije (Italije, Madžarske, Avstrije in Hrvaške) s Slovenijo (tabela 5). Po istih parametrih sem torej Slovenijo primerjala s sedmimi izbranimi državami.

Tabela 4: Primerjava predstavljenih držav s Slovenijo

	Nizozemska	Irsko	Luksemburg	Slovenija
Intenzivnejši razvoj prostovoljstva	po letu 1850	v srednjem veku	od leta 1863	po letu 1870
Pravna podlaga	* nima neposrednega zakona * ima več predpisov na tem področju in zakonov, ki se vežejo na prostovoljstvo	* nima neposrednega zakona * ima več predpisov na tem področju in zakonov, ki se vežejo na prostovoljstvo	* ima kar dva zakona s področja prostovoljstva	* ima Zakon o prostovoljstvu * ima več kodeksov s področja prostovoljstva
Standardi/certifikati	* certifikat CBWF (The Central Bureau on Fundraising)	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov	* ASBL (Association Sans But Lucratif)	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov
Državna pomoč	* država ne nudi finančne pomoči * država nudi le organizacijsko pomoč	državni proračun po programih: * "White paper" * "Towards 2016" * Plan "2007–2013" * državni proračun (kar 8–9 %) – obstajajo dvomi o samostojnosti prostovoljnih organizacij	* ne izvaja javnih razpisov * država pomaga s financiranjem iz proračuna, * država postavi pravni okvir	* država pomaga s financiranjem iz proračuna * država postavi pravni okvir
Viri financiranja	* zasebni viri (donacije, prispevki iz gospodinjstev ...)	* državni proračun (kar 8–9 %) – obstajajo dvomi o samostojnosti prostovoljnih organizacij	* državni proračun (2–4,5 %)	* državni proračun (0,8–1,5 %)
Nevarnost za delovna mesta	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano delo * močna podpora prostovoljnemu delu	* obstaja nevarnost, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * prostovoljno delo je v nekaterih organizacijah celo pogoj	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * obstaja nevarnost, da bi aktivnosti prostovoljcev zamenjale storitve, ki jih mora opraviti država
Vpliv krize na prostovoljno delo in prostovoljne organizacije	* vpliv krize je pozitiven * več povpraševanja po prostovoljcih in prostovoljnem delu * več prostovoljcev	* vpliv krize je delno pozitiven * zaradi recesije je omejila in zamrznila nekatere oblike financiranja programov * vedno več prostovoljcev	* vpliv krize je pozitiven * več prostovoljcev * več denarja, namenjenega za krizna leta (2008, 2009, 2010), za kar 80–120 %	* vpliv krize je pozitiven * s prostovoljstvom lahko dosežemo manj revščine, več zaposlenosti, razvoj demokracije, spodbujanje aktivnosti prebivalstva

Vir: Country Report Netherland (2010); Country Report Ireland (2010);
Country Report Luxembourg (2010); Country Report Slovenia (2010).

Tabela 5: Primerjava sosednjih držav s Slovenijo

	Italija	Madžarska	Avstrija	Hrvaška	Slovenija
Intenzivnejši razvoj	v srednjem veku	po letu 1723	na začetku 20. stoletja	po letu 1860	po letu 1870
Pravna podlaga	* ima kar tri zakone s področja prostovoljstva	* ima razvito zakonodajo na področju prostovoljstva * ima več aktov in predpisov s področja prostovoljstva	* nima neposrednega zakona o prostovoljstvu * ima razvite akte s področja prostovoljstva (Volunteers Act, ASUG ...)	* ima zakon o prostovoljnem delu ima več predpisov s področja prostovoljstva	* ima Zakon o prostovoljstvu * ima več kodeksov s področja prostovoljstva
Standardi/certifikati	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov	* BMASK (ministrstvo za delo, socialno varstvo in varstvo potrošnikov) je v dokumentu »Bericht zum freiwilligen Engagement in Österreich« navedlo, da se standardi na področju prostovoljstva že razvijajo	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov	* na področju prostovoljstva še ni določenih standardov oziroma certifikatov
Državna pomoč	* država pomaga s financiranjem iz proračuna (NFSP, Comitato di Gesitone ...) * država postavi pravni okvir	* država pomaga s financiranjem iz proračuna * država postavi pravni okvir	* ni podatka o deležu proračunske finančne pomoči	* z javnim razpisom leta 2008 se je začel intenzivnejši razvoj financiranja s strani države * ni podatka o deležu proračunske finančne pomoči	* država pomaga s financiranjem iz proračuna * država postavi pravni okvir
Viri financiranja	* zasebni sektor (40 %) * javni sektor (5 %) * prispevki zasebnikov (55 %)	* državni proračun (0,18–0,24 %)	* zasebni viri (donacije, prispevki iz gospodinjstev ...) – več kot 50 %	* državna, lokalna uprava, samouprava (po letu 2008) * zasebni sektor	* državni proračun (0,8–1,5 %)
Nevarnost za delovna mesta	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * obstaja nevarnost, da bi aktivnosti prostovoljcev zamenjale storitve, ki jih mora opraviti država	* ni nevarnost, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * močna podpora prostovoljnemu delo	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * razvoj in podpora na področju prostovoljstva	* ni nevarnosti, da bi prostovoljno delo nadomestilo plačano * obstaja nevarnost, da bi aktivnosti prostovoljcev zamenjale storitve, ki jih mora opraviti država
Vpliv krize na prostovoljno delo in prostovoljne organizacije	* vpliv krize je pozitiven * več povpraševanja po prostovoljcih * več mladih prostovoljcev	* vpliv krize je delno pozitiven * več povpraševanja po prostovoljcih (še posebej na področju zdravstva)	* vpliv krize je pozitiven * močno povečano povpraševanje po prostovoljcih (kar 70 %)	* vpliv krize je pozitiven * več povpraševanja po prostovoljcih * v prostovoljstvu vidijo možnost za razvoj države	* vpliv krize je pozitiven * s prostovoljstvom lahko dosežemo manj revščine, več zaposlenosti, razvoj demokracije

Vir: Country Report Italy (2010); Country Report Hungary (2010); Country Report Austria (2010); Volonterstvo u Republici Hrvatskoj (2011); Country Report Slovenia (2010).

8 TRENDI V RAZVOJU PROSTOVOLJSTVA

Le 30 odstotkov nepridobitnih organizacij je zaskrbljenih in meni, da je njihov obstoj brez bistvene spremembe finančnega okolja ogrožen. Kar 70 odstotkov nepridobitnih organizacij je glede svoje prihodnosti optimističnih in pričakujejo izboljšanje razmer na področju svojega delovanja po globalni gospodarski krizi. Od tega dobra desetina verjame v svetlo prihodnost, krizo pa so celo izkoristile za trajnostne spremembe v organizaciji, torej je nanje kriza celo pozitivno vplivala. Slaba polovica omenjenih organizacij verjame, da so bile uvedene učinkovite spremembe, ki so jim, oziroma jim še bodo, v pomoč pri premagovanju krize. Slabih 15 odstotkov nepridobitnih organizacij verjame, da se bodo pogoji izboljšali, zato ni zaskrbljenosti (ZDOS, 2007).

Prostovoljstvo naj bi se v prihodnosti še razvijalo, saj za to obstaja kar nekaj razlogov.

Po podatkih Statističnega urada RS (SURS, 2011) je življenjska doba vedno daljša in število starejšega prebivalstva raste. Številni starejši potrebujejo pomoč in oskrbo. Večina ponudnikov tovrstne storitve zaračunava, zato si vsi posamezniki oskrbe žal ne morejo privoščiti. Prostovoljstvo pa se je že razvilo do te mere, da so posamezniki in skupine pripravljeni nuditi pomoč in oskrbo tem ljudem brezplačno. Strinjam se z mnenjem večine, da se vse več ljudi zaveda, da bodo nekoč tudi sami potrebovali pomoč in oskrbo, zato so še toliko bolj motivirani za prostovoljno pomoč drugim. Če se bo trend nadaljeval, se bo prostovoljstvo na tem področju še razvijalo in pridobivalo na pomenu.

Že nekaj let pa tudi iz več občin poročajo, da je prostora v vrtcih premalo (Macedoni, 2010; Sorn, 2010) in da ne morejo poskrbeti za varstvo vseh mlajših. Starši morajo zato iskati pomoč v zasebnih, plačljivih vrtcih. Prostovoljstvo ima ravno zaradi tega aktualnega problema možnost intenzivnejšega razvoja tudi v to smer. Zasledila sem oglase v različnih centrih za socialno delo, zavodih, študentskih svetovalnicah in drugje, kjer iščejo prostovoljce ravno za (občasno) varstvo otrok. Sodeč po navedenem, ima prostovoljstvo še mnogo prostora za razvoj na tem področju.

Zadnje desetletje narava ne prizanaša ljudem. Povzročila je kar nekaj škode, saj so se po svetu kar vrstile poplave, neurja, požari, potresi, orkani, suše in druge naravne katastrofe, ki so zahtevale veliko človeških življenj in so razdejale okolico. Takrat so na pomoč priskočile mnoge reševalne enote z vsega sveta, iz držav, ki so nudile finančno pomoč, službe za psihosocialno pomoči in seveda prostovoljci. Ti pomagajo po svojih močeh, bodisi kot posamezniki bodisi kot skupine – prostovoljna gasilska društva, društva prve medicinske pomoči, humanitarne organizacije, ekipe za balzamiranje in posmrtno oskrbo, društva za zaščito živali in drugi (Pogreb ni tabu, 2011; Siol Slovenija, 2011; Knowledge problem, 2011).

Že kar nekaj časa pa je problem tudi zaposlovanje. Diplomanti in tudi drugi posamezniki vse težje dobijo delovno mesto. Ker imajo zaposlovalci tako več izbire med kandidati, postavljajo najrazličnejše pogoje in kriterije, ki jih mora posameznik izpolnjevati za delovno mesto. Vse več zaposlovalcev priznava kot pomembno izkušnjo, ali celo pogoj, opravljanje prostovoljnega dela. S tem si posameznik pridobi delovne izkušnje. Predvidevamo lahko, da se bo prostovoljno delo vedno bolj uveljavljalo kot pogoj za kandidate za delovna mesta. Torej ima prostovoljstvo tudi s tega vidika možnost za razvoj (MMC, 2011; Dnevnik, 2011).

9 ZAKLJUČEK

9.1 PREVERJANJE HIPOTEZ

Na začetku diplomskega dela sem postavila tri hipoteze, ki sem jih skušala potrditi oziroma ovreči.

Prva hipoteza je bila naslednja:

»Družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto.«

Hipoteza je zastavljena zelo splošno, zato jo lahko preverjamo z več vidikov.

Že dejstvo, da je prostovoljstvo sistemsko urejeno z zakoni, s kodeksi in z različnimi predpisi, kaže na to, da družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto. Zakoni nastajajo v sodelovanju nevladnih organizacij in predstavnikov resornih ministrstev, kar je pomembno, saj je njihovo uresničevanje odvisno tudi od državnih organov. V Sloveniji Zakon o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št. 10/2011) prvič sistemsko ureja področje prostovoljstva. Prostovoljstvo opredeljuje kot družbeno koristno brezplačno delo, prostovoljci pa bodo o pridobljenem znanju prejeli potrdilo. Z zakonom želi vlada odpirati možnosti za vključevanje brezposelnih v prostovoljsko delo in s tem v aktivni del prebivalstva. Omenjeno po mnenju vlade pozitivno učinkuje na samopodobo brezposelnih, širi njihovo usposobljenost in s tem povečuje njihove možnosti za vnovično zaposlitev. Cilj pa je tudi povečati interes mladih za vključevanje v prostovoljsko delo. Zaključimo lahko, da družba s pravnega vidika (tudi z vidika zakonodaje) priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto.

Jasno je, da država namenja proračunska sredstva področjem, za katera meni, da so pomembna. V večini držav država nameni nekaj proračunskih sredstev tudi za prostovoljstvo. V Sloveniji se ta delež giblje pri približno odstotku, v Luksemburgu od dveh odstotkov in tudi do 4,5 odstotka, na Irskem celo do devet odstotkov. Nizozemska ima drugačne vire financiranja, kar pa ne pomeni, da družba z ekonomskega vidika ne priznava prostovoljstva kot pomembne vrednote. Delež, namenjen prostovoljnimi organizacijam in ustanovam, se večja tudi v obdobju krize, kar pomeni, da postaja prostovoljstvo vedno nujnejše, iskano in priljubljeno. Družba torej tudi z ekonomskega vidika oz. z vidika financiranja priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto.

Z globalno gospodarsko krizo je prostovoljno delo pridobilo še večji pomen. Ljudje čutijo, kako pomembna je pomoč soljudi, in se tudi sami vključujejo v prostovoljne organizacije. Po podatkih iz leta 2008 je v Sloveniji več kot 183.000 registriranih prostovoljcev, kar je skoraj deset odstotkov slovenskega prebivalstva, število pa še narašča. Glede na to, da je letošnje leto (2011) tudi evropsko leto prostovoljstva, predvidevam, da je prostovoljstvo v zadnjih letih pridobivalo na pomenu. Prostovoljstvo spodbuja nediskriminacijo, demokracijo, solidarnost, aktivnost prebivalstva, viša stopnjo in možnost zaposljivosti in prispeva k zmanjševanju revščine. Predvidevamo lahko, da vsi prostovoljci in tudi večina ljudi, ki se s prostovoljstvom ne ukvarja (zaradi pomanjkanja časa, energije, nezmožnosti za opravljanje tovrstnega dela in podobno), priznavajo prostovoljstvo kot pomembno vrednoto s socialnega oziroma družbenega vidika.

Zaključimo lahko, da družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto tako s pravnega kot tudi z ekonomskega in s socialnega vidika. Prvo hipotezo potrjujem na podlagi prej navedenih dejstev in mnenj.

Druga hipoteza se je navezovala na globalno gospodarsko krizo:

»Globalna gospodarska kriza ni imela velikega vpliva na prostovoljstvo.

Ko sem hipotezo zastavila, sem pričakovala, da jo bom lahko na koncu diplomskega dela potrdila. Menila sem, da globalna kriza dejansko ni preveč negativno vplivala na prostovoljstvo. Med pisanjem diplomskega dela in prebiranjem literature sem ugotovila ravno nasprotno. Gospodarska kriza je na prostovoljstvo vplivala pozitivno.

Ko je nastopila gospodarska kriza, so ljudje vedno bolj čutili, kako pomembni sta pomoč soljudi in tudi vrednost prostovoljstva. Sodeč po raziskavah, so v kriznih letih 2008, 2009 in 2010 prostovoljske organizacije povečale število svojih članov. Tudi povpraševanje po prostovoljstvu se je v teh časih močno povečalo.

V letih 2009 in 2010 se je na Nizozemskem opazno povečalo povpraševanje po prostovoljcih in prostovoljnem delu. Tudi v letošnjem letu potrebe po prostovoljstvu še naraščajo, prihajajo pa predvsem s področja bančništva in zavarovalništva, informacijske tehnologije, iz prometnega sektorja in industrije.

V Luksemburgu so ravno leta 2010 v primerjavi z letom 2008 namenili za kar sto odstotkov več državnih prispevkov organizacijam, ki izvajajo storitve na področju prostovoljstva. To dejstvo nakazuje verjetnost, da so med gospodarsko krizo potrebovali več sredstev, kar pa je verjetno rezultat povečanja obsega dela prostovoljnih organizacij.

Vpliv globalne gospodarske krize je bil na Irskem delno pozitiven vpliv. Zelo pozitivno je, da se je v letih 2009 in 2010 število registriranih prostovoljcev močno povečalo. Ker pa se je kriza po letu 2009 na Irskem močno poglobila, je država v letu 2010 sprejela ukrepe, s katerimi je delno omejila, delno pa ustavila financiranje na področju prostovoljstva.

V Sloveniji je bil vpliv krize manjši v manjših prostovoljnih organizacijah. Večina nepridobitnih organizacij je poročala o vplivu gospodarske krize na svoje poslovanje in od tega je večina občutila pozitivne posledice. Kar pri tretjini prostovoljnih organizacij se je število prostovoljcev povečalo, pri sedmih odstotkih organizacij pa se je zelo povečalo. Zanimivo je, da je kar 19 odstotkov prostovoljcev zaradi finančne krize opravljalo tudi dela, ki so bila prej plačana.

Na podlagi navedenega zavračam postavljeno hipotezo, po kateri globalna gospodarska kriza ni preveč vplivala na prostovoljstvo. Po povzetem sklepam nasprotno, da je globalna gospodarska kriza pretežno do zelo pozitivno učinkovala na prostovoljno delo. Iz vseh opisanih držav namreč poročajo o povečanju povpraševanja po prostovoljstvu in prostovoljcih. Prav tako pa se je povečalo število registriranih prostovoljcev v vseh štirih državah.

Tretja hipoteza je bila naslednja: »Slovensko prostovoljstvo je konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca (na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu).«

Konkurenčnost omenjenih držav in Slovenije je mogoče opredeliti na več področjih. Slovenija je precej mlajša država od drugih predstavljenih držav. Tudi prostovoljstvo se je tu začelo razvijati pozneje. Slovenija je z naprednostjo, s prilagodljivostjo in hitrim razvojem dosegla zelo dobro razvitost prostovoljstva. Danes je prostovoljstvo zelo podobno razvito in konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca (na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu).

V primerjavi z Nizozemsko, ki je od omenjenih držav najbolj znana po prostovoljstvu, in z Irsko je v Sloveniji, tako kot tudi v Luksemburgu, področje prostovoljstva sistemsko urejeno. Poleg Zakona o prostovoljstvu ima Slovenija na področju prostovoljstva še različne kodekse in druge predpise. S pravnega vidika (tudi z vidika zakonodaje) je Slovenija torej konkurenčna vsem trem državam z višjim BDP na prebivalca.

Luksemburg in Nizozemska imata sicer na področju prostovoljstva določene standarde oziroma certifikate, ki določajo zahteve za registracijo in delovanje nepridobitne organizacije in ki izvajajo nadzor nad finančnim poslovanjem. Cilja certifikatov in standardov sta promoviranje zaupanja tovrstnih organizacij ter posredovanje podatkov in dajanje nasvetov javnim ustanovam in javnosti. Na tem področju Slovenija še nima razvitih standardov in certifikatov. Ker so v uporabi že različni kodeksi in predpisi, po katerih se ravna, predvidevam, da je država že razmišljala tudi o vpeljavi standardov in certifikatov. To je zelo smiselna poteza, kajti ti povečajo transparentnost delovanja nepridobitnih organizacij in tudi medsebojno konkurenčnost organizacij. Zaključimo lahko, da je Slovenija na tem področju vse bolj konkurenčna vsem drugim opisanim državam.

Prostovoljne organizacije so nepridobitne organizacije in finance načeloma potrebujejo le za svoje delovanje. Sodeč po tem, finančni viri niso tako pomemben dejavnik, kot se mogoče zdi. Država tako v Sloveniji kot tudi v Luksemburgu in na Irskem prostovoljnimi organizacijam in ustanovam nameni določen delež iz svojega proračuna. Ravno na Nizozemskem, kjer država nudi zgolj organizacijsko pomoč, je prostovoljstvo najrazvitejše, kar kaže na to, da finance pri prostovoljstvu res niso najpomembnejši dejavnik. Slovenija sicer tudi v kriznih časih še namenja sredstva iz državnega proračuna in skuša biti čim bolj transparentna in varčna država. Zaradi nižjih sredstev, ki so prostovoljstvu namenjeni v Sloveniji, ni mogoče trditi, da prostovoljstvo v Sloveniji ni konkurenčno državam z višjim BDP.

Pomembno je, da prostovoljstvo iz leta v leto pridobiva na pomenu, da je povpraševanje po prostovoljstvu vse večje in da se vse več posameznikov odloča za prostovoljno delo. Tudi sodelovanje nepridobitnih organizacij na razpisih za izvajanje javnih del je pomembno in je v zadnjih letih naraslo. Pričakovati je, da se bo trend nadaljeval. To velja za vse opisane države, tudi za Slovenijo, kjer je zaslediti, da se vse več ljudi vključuje v neko obliko aktivnosti, ki je organizirana in jim je blizu. Torej je prostovoljstvo v Sloveniji tudi s tega vidika primerljivo s prostovoljstvom v državah z višjim BDP na prebivalca.

Prostovoljstvo se izvaja na najrazličnejših področjih. V vseh državah je zelo opazno na področju humanitarnih dejavnosti, socialnega varstva, zdravstva, kulture, šolstva in raziskav, športa, vzgoje in podobno. V vseh državah se prostovoljstvo izvaja na vseh omenjenih področjih. Izpostavim lahko Irsko, kjer država prostovoljstvu na področju socialnega varstva, zdravstva in šolstva nameni mnogo več financ kot druge države, zato je prostovoljstvo tu verjetno tudi razvitejše. Ravno zato pa se pojavljajo dvomi o tem, ali so te organizacije še dovolj nevladne in samostojne, da lahko ohranijo status, naziv in ugled prostovoljne nepridobitne organizacije. Slovenija s tovrstnim vprašanjem nima težav, saj so različna področja prostovoljstva približno enako razvita in je vsakemu področju namenjena približno enaka količina sredstev. S tega vidika je slovensko prostovoljstvo boljše razvito od prostovoljstva na Irskem ter je konkurenčno prostovoljstvu v Luksemburgu in na Nizozemskem.

Na podlagi navedenih mnenj in dejstev potrjujem zadnjo zastavljeno hipotezo, po kateri je slovensko prostovoljstvo konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca (na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu). Po povzetem sklepam, da vpliv BDP na razvitost in izvajanje prostovoljstva v posameznih državah ni ključen. Pomembno je, da se posamezniki v državi zavedajo pomembnosti prostovoljstva, da prostovoljno delo opravljajo z veseljem, da imajo tudi prostovoljci pravice, določene z zakoni, da povpraševanje po prostovoljstvu in s tem tudi pomen prostovoljstva raste in podobno. V vseh teh pogledih je slovensko prostovoljstvo konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca.

Prostovoljno delo je izjemnega pomena v življenju in delu vsake skupnosti ter prispeva k dvigu kakovosti življenja v družbi. V prostovoljnem delu prostovoljec porablja svoj prosti čas za neplačano delo v korist uporabnika.

9.2 KRONOLOŠKI PREGLED DIPLOMSKEGA DELA

Na začetku diplomskega dela sem opredelila nepridobitne organizacije. V Sloveniji iz pravnega vidika to področje do letošnjega leta (2011), dokler ni bil sprejet Zakon o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št. 10/2011), ni bilo celovito sistemsko urejeno. Zakon o prostovoljstvu (ZProst, Ur. list RS, št. 10/2011) prvič normativno ureja področje prostovoljstva v Sloveniji. Določa tudi minimalne pogoje za prostovoljce in prostovoljske organizacije ter za organizacijo in izvedbo prostovoljnega dela. Določa pomen prostovoljstva, opredeljuje pojme, temeljna načela in pogoje za opravljanje organiziranega prostovoljnega dela, pravice in dolžnosti prostovoljcev in prostovoljnih organizacij ter vlogo države, lokalnih skupnosti in prostovoljnih nepridobitnih organizacij pri spodbujanju in razvijanju organiziranega prostovoljstva. V nadaljevanju diplomskega dela sem naštela in opisala vrste ter oblike nepridobitnih organizacij. Med vrste nepridobitnih organizacij štejemo pridobitne in nepridobitne, ki se delijo še na javne in zasebne nepridobitne organizacije. Organizacije delujejo na podlagi različnih interesov, zato jih ločimo na tiste, ki delujejo v javnem interesu, in tiste, ki delujejo v skupnem interesu svojih članov. Vse zasebne nepridobitne organizacije lahko svojo dejavnost izvajajo z zaposlenimi v organizaciji (profesionalizirane nepridobitne organizacije), s prostovoljci (prostovoljne nepridobitne organizacije) in z zaposlenimi, ki izvajajo pa pritegujejo tudi prostovoljce (mešane nepridobitne organizacije). Med oblike nepridobitnih organizacij pa štejemo društva, ustanove, zavode, zadruge, podjetja in druge. Opisala sem tudi njihovo financiranje.

Nato sem se osredinila na prostovoljno delo. Da sem področje lažje celovito predstavila, sem opisala tudi splošno zgodovino in značilnosti prostovoljnega dela. Del diplomskega dela sem namenila tudi promociji prostovoljstva.

Letošnje leto (2011) je evropsko leto prostovoljstva, katerega glavni namen je pomoč pri promociji prostovoljstva kot ene izmed ključnih razsežnosti aktivnega državljanstva in demokracije ter splošni cilj, spodbujanje in podpiranje prizadevanj na področju prostovoljstva. Predstavila sem tudi mednarodni dan prostovoljstva, ki prav tako prispeva k promociji prostovoljstva in poteka vsako leto petega decembra.

Prostovoljstvo sem nato predstavila tudi z ekonomskega vidika, ki kaže na to, da se tovrstno delo razlikuje po tem, da se v določeni meri izvaja na organiziran način, in opisala njegov ekonomski pomen. Tega v grobem definiramo s prihranki javnih sredstev, težko pa je oceniti vrednost neplačanega dela. Predstavila sem tri najpogostejše postopke ocenjevanja vrednosti prostovoljnega dela.

V nadaljevanju sem skušala čim celoviteje predstaviti prostovoljstvo v naši državi in ga pozneje primerjala s prostovoljstvom v drugih izbranih državah – na Nizozemska, Irskem in v Luksemburgu. Primerjavo sem izvedla na področju zgodovine, na pravnem področju, glede razvitosti prostovoljstva v skladu z veljavnimi standardi oziroma certifikati, glede na višino državne pomoči, vire, iz katerih prostovoljne organizacije črpajo, možne nevarnosti za delovna mesta ter vpliv gospodarske krize na prostovoljno delo in prostovoljne organizacije. Za lažjo predstavo sem omenjeno primerjavo pripravila v tabeli 4. Ugotovila sem, da je slovensko prostovoljstvo konkurenčno prostovoljstvu v tujih državah z višjim BDP na prebivalca. Da sem prostovoljstvo v Sloveniji lahko primerjala še nazorneje, sem izdelala tudi tabelo 5, kjer sem ga, po istih parametrih, primerjala s prostovoljstvom v sosednjih državah. Slovensko prostovoljstvo je dobro razvito in primerljivo z vsemi sedmimi državami, za katere sem izvedla primerjavo.

Prostovoljstvo iz leta v leto pridobiva na pomembnosti, zato lahko predvidevamo, da se bo trend nadaljeval, saj je to tudi nujno. Ljudje se vedno bolj zavedajo, da je pomoč soljudem zelo pomembna, zato se v vedno večjem številu vključujejo v prostovoljne nepridobitne organizacije. Na podlagi razpoložljivih podatkov in člankov sem ugotovila, da je prostovoljstvo zelo dobrodošlo na področju varstva otrok in pomoči starejšim, skoraj nujna pa je prisotnost prostovoljstva ob naravnih katastrofah. Prostovoljstvo se razvija tudi v tej smeri, da se vedno pogosteje pojavlja kot pogoj za pridobitev delovnega mesta, vsekakor pa je to pozitivna delovna izkušnja.

Na začetku pisanja sem postavila tri hipoteze, ki sem jih diplomskem delu skušala potrditi oziroma ovreči. Dve hipotezi sem potrdila na podlagi v literaturi predstavljenih raziskav in dejstev, eno hipotezo pa sem ovrgla.

Po prvi hipotezi družba priznava prostovoljstvo kot pomembno vrednoto tako s pravnega kot tudi z ekonomskega in s socialnega vidika. V diplomskem delu sem ugotovila, da ta hipoteza drži, in sem jo tudi potrdila.

Po drugi hipotezi globalna gospodarska kriza ni preveč vplivala na prostovoljstvo. Ob prebiranju različnih člankov in raziskav sem ugotovila nasprotno, da je globalna gospodarska kriza pretežno do zelo pozitivno vplivala na prostovoljstvo.

Zadnjo hipotezo, po kateri je slovensko prostovoljstvo konkurenčno prostovoljstvu v državah z višjim BDP na prebivalca (na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu), sem potrdila. Slovensko prostovoljstvo je z več vidikov podobno prostovoljstvu v predstavljenih državah. Ugotovila sem, da vpliv BDP na razvitost in izvajanje prostovoljstva v posameznih državah ni ključen.

Menim, da sem v diplomskem delu dosegla namen, ki je bil čim jasneje predstaviti pojem nepridobitne organizacije ter prostovoljno delo z ekonomskega vidika. Sekundarni namen je bil primerjati prostovoljstvo v Sloveniji s prostovoljstvom na Nizozemskem, Irskem in v Luksemburgu ter ugotoviti vpliv zadnje gospodarske krize na prostovoljstvo. Vsakemu od področij sem namenila svoj del v diplomskem delu in ga tako skušala predstaviti čim razumljiveje.

Cilj diplomskega dela je bil preučiti področje prostovoljstva in ugotoviti, ali je prostovoljstvo ena od pomembnejših vrednost sodobnega življenja. Zadnja leta je prostovoljstvo vedno aktualnejše in priljubljenejše področje. Preučila sem ga z več vidikov in na koncu dela v hipotezi ugotovila, da družba prostovoljstvo priznava kot pomembno vrednoto.

LITERATURA

DRUCKER, Peter Ferdinand (1993). *Managing the Non-profit Organization*. Butterworth-Heinemann, Oxford.

FLAKER, Vito (2001). *Prostovoljno delo za druge in zase*. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

KOLARIČ, Zinka, ČRNAK-MEGLIČ, Andreja, VOJNOVIČ, Maja (2002). *Zasebne neprofitne-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

KOLARIČ, Zinka, ČRNAK-MEGLIČ, Andreja, RIHTER, Liljana, BOŠKIČ, Ružica, RAKAR, Tatjana (2006). *Velikost, obseg in vloga zasebnega neprofitnega sektorja v Sloveniji*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

LAUFFER, Armand (1984). *Strategic for Non-for-profit Organizations – Program and Resource Development*. The Free Press – MacMillan, New York.

LEDVINOVA, Jana (1997). *Money, Money Everywhere*. The John Hopkins University, Baltimore.

LOVELOCK, Christopher H., WEINBERG, Charles B. (1990). *Public & Nonprofit Marketing: Reading & cases*. Scientific Press, Oxford.

MESEC, Bojana (2008). *Družbeni okvir neprofitnih organizacij*. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

MOŽINA, Stane, ROZMAN, Rudi, GLAS, Miroslav, TAVČAR, Mitja, PUČKO, Danijel, KRALJ, Janko, IVANKO, Štefan, LIPIČNIK, Bogdan, GRICAR, Jože, TEKAVČIČ, Metka, DIMOVSKI, Vlado, KOVAČ, Bogomir (2002). *MANAGEMENT – nova znanja za uspeh*. Didakta, Radovljica.

MUSEK LEŠNIK, Kristijan (2003). *Od poslanstva do vizije zavoda in neprofitne organizacije*. Inštitut za psihologijo osebnosti, Ljubljana.

OTT J., Steven. (2001). *Understanding Nonprofit Organizations: Governance, Leadership and Management*. Westview Press, Oxford.

RAMOVŠ, Jože (2001). *Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi*. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

ROZMAN, Rudi, KOVAČ, Jure, KOLETNIK, Franc (1993). *Management*. Gospodarski vestnik, Ljubljana.

TAVČAR, I. Mitja (1997). *Interesi udeležencev in politika nepridobitnih organizacij*. Naše gospodarstvo 5/6: 518–529, Maribor.

TAVČAR, I. Mitja (2005). *Strateški management nepridobitnih organizacij*. Fakulteta za management, Koper.

TRUNK ŠIRCA, Nada, TAVČAR, I. Mitja (1998). *Management nepridobitnih organizacij*. Visoka šola za management, Koper.

SALECL, Renata (2002). *Prostovoljno delo: mali vodnik prostovoljnega dela*. Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela, Ljubljana.

SAMEC, Tatjana (1996). *Prostovoljno delo – projekti*. 1. slovenski kongres prostovoljcev, 20. in 21. september 1996. Zbornik prispevkov, Ljubljana.

SVETLIK, Ivan (1994). *Oblikovanje skladov*. Teorija in praksa, letnik XXXI., št. 11-12, 968–981. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

ŽORGA, Sonja (1991). *Uvajanje prostovoljnih sodelavcev v šole in druge ustanove*. Ljubljana: Pedagoška akademija, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.

VIRI

ADVID Moldova (2011). *History of volunteering*. Dostopno 8. 7. 2011 na <http://www.voluntariat.md/index.php>.

ČANDEK, Sonja (2002). *Tehnike iskanja in načrtovanja pridobivanja sredstev*. Dostopno 10. 7. 2011 na <http://www.radiostudent.si/projekti/ngo/teksti/Candek.html>.

Dnevnik.si (2011). *Türk: Problem zaposlovanja mladih reševati s sodelovanjem mladih in delodajalcev*. Dostopno 11. 2. 2011 na <http://moj.dnevnik.si/novice/slovenija/1042423673>.

Department of Community, Equality and Gaeltacht Affairs (2011). *Community and Voluntary Supports*. Dostopno 12. 6. 2011 na <http://www.pobail.ie/en/CommunityVoluntarySupports/>.

European Year of Volunteering 2011 (2011). *Alliance. Volunteer! Make a difference*. Dostopno 3. 6. 2011 na <http://www.eyv2011.eu/>.

Evropsko leto prostovoljstva 2011 (2011). *Karavana*. Dostopno 8. 6. 2011 na <http://europa.eu/volunteering/sl/tour>.

Government of the Republic of Slovenia (2010). *105th Government Session: Bill on Stimulating Balanced Regional Development Approved*. Dostopno 28. 10. 2010 na http://www.vlada.si/nc/en/media_room/government_press_releases/press_release/article/105th_government_session_bill_on_stimulating_balanced_regional_development_approved_13195/?tx_ttnews%5BbackPid%5D=489.

eHow (2011). *History of Volunteer Work*. Dostopno 8. 7. 2011 na http://www.ehow.com/about_5371469_history-volunteer-work.html.

HROVATIN, Nevenka (2001). *Ekonomski vidiki menedžmenta nevladnih organizacij*. Dostopno 10. 7. 2011 na <http://www.radiostudent.si/projekti/ngo/teksti/virtuNGO.pdf>.

International Association for Volunteer Effort (2011). *About IAVE*. Dostopno 3. 6. 2011 na <http://www.iave.org/>.

Knowledge problem (2011). *A voluntary association disaster relief update*. Dostopno 8. 6. 2011 na <http://knowledgeproblem.com/2011/06/08/a-voluntary-association-disaster-relief-update/>.

MACEDONIA, Gregor (2010). *Prezasedenost novomeških vrtcev*. Dostopno 22. 9. 2010 na <http://www.gregormacedoni.si/2010/prezasedenost-novomeskih-vrtcev/>.

Ministrstvo za javno upravo (2011). *Evropsko leto prostovoljstva*. Dostopno 8. 6. 2011 na http://www.mju.gov.si/si/delovna_podrocja/nevladne_organizacije/za_nevladne_organizacije/evropsko_leto_prostovoljstva_2011/.

Mladi za napredek Maribora 2009 (2009). *Prostovoljstvo v osnovni šoli – kje smo?*. Dostopno 17. 1. 2009 na <http://www.ukm.uni-mb.si/UserFiles/658/File/Prostovoljstvo%20v%20osnovni%20oli.pdf>.

MMC (2011). *Zaposlovanje mladih je aktualen problem*. Dostopno 11. 2. 2011 na <http://www.rtvlo.si/slovenija/zaposlovanje-mladih-je-akuten-problem/250747>.

MURŠAK, Janko (2007). *Konceptualni vidiki vrednotenja znanj, spretnosti in kompetenc*. Dostopno 14. 6. 2011 na <http://tvu.acs.si/ak/2007/gradivo/>.

PETKOVŠEK ŠTAKUL, Jana (2010). *Prostovoljstvo je neprecenljiv človeški kapital*. Dostopno 9. 6. 2011 na http://www.dnevnik.si/zaposlitve_in_kariera/aktualno/1042329699.

PEVEC GRM, Slava (2007). *Predlog evropskih priporočil za validacijo neformalno in priložnostno pridobljenega znanja*. Dostopno 14. 6. 2011 na <http://tvu.acs.si/ak/2007/gradivo/>.

Pogreb ni tabu (2011). *Pomoč v primeru (naravnih) nesreč: DeathCare Embalmingteam*. Dostopno 14. 4. 2011 na <http://www.pogreb-ni-tabu.si/2011/04/pomoc-v-primeru-naravnih-nesrec-deathcare-embalmingteam/>.

Portal Evropske unije (2006). *Države članice EU*. Dostopno 1. 3. 2011 na http://europa.eu/about-eu/countries/index_sl.htm.

Prostovoljstvo (2011). *Med 18. in 26. majem 12. Festival prostovoljstva po Sloveniji*. Dostopno 8. 7. 2011 na <http://www.prostovoljstvo.org/index.php?id=952&lang=sl>.

Prostovoljstvo (2011). *Zakon o prostovoljstvu*. Dostopno 18. 2. 2011 na <http://www.prostovoljstvo.org/index.php?id=381&lang=sl>.

Prostovoljstvo (2011). *Etični kodeks*. Dostopno 7. 5. 2011 na <http://www.prostovoljstvo.org/index.php?id=62>.

Prostovoljstvo (2011). *Zgodovina*. Dostopno 22. 5. 2011 na <http://www.prostovoljstvo.org/index.php?id=11&lang=sl>.

Prostovoljstvo (2011). *Mednarodni dan prostovoljstva*. Dostopno 8. 6. 2011 na <http://www.prostovoljstvo.org/index.php?id=61&lang=sl>.

Republika Slovenija. Državni zbor (2011). *Seje državnega zbora: Nadaljevanje 26. seje*. Dostopno 28. 3. 2011 na <http://moj.dnevnik.si/novice/slovenija/1042423673>.

Republika Slovenija. Ministrstvo za javno upravo (2011). *Evropsko leto prostovoljnih dejavnosti*. Dostopno 8. 6. 2011 na http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuplo ads/SOJP/PDF/Dodatne_info-prostovoljstvo-021210.pdf.

Siol Slovenija (2011). *V Sloveniji več kot 133.000 prostovoljnih gasilcev*. Dostopno 8. 6. 2011 na <http://www.siol.net/slovenija/aktualno/2011/06/gasilci.aspx>.

Slovenija. Doma v Evropi (2011). *Prostovoljstvo v Sloveniji*. Dostopno 5. 5. 2011 na <http://www.evropa.gov.si/si/vsebina/novice/aktualne-teme/2010/evropsko-letoprostovoljstva/prostovoljstvo-v-sloveniji/>.

SORN, Živa (2010). *Novosti pri vpisu v ljubljanske vrtce*. Dostopno 18. 3. 2010 na http://www.ringaraja.net/clanek/novosti-pri-vpisu-v-ljubljanske-vrtce_2546.html?page=1.

Statistični urad Republike Slovenije – SURS (2011). *Prebivalstvo*. Dostopno 4. 7. 2011 na http://www.stat.si/tema_demografsko_prebivalstvo.asp.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Slovenia*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20SI.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Luxembourg*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20LU.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Netherlands*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20NL.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Ireland*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20IE.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Italy*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20IT.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Austria*. Dostopno 23. 2. 2010 na <http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20AT.pdf>.

Study on Volunteering in the European Union (2010). *Country Report Hungary*. Dostopno 23. 2. 2010 na http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1024_en.pdf.

Uradni list Republike Slovenije (2011). *Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu – Ur. list RS, št. 59/2002*. Dostopno 5. 7. 2002 na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200259&stevilka=2870>.

Uradni list Republike Slovenije (2006). *Proračun Republike Slovenije za leto 2008 – Ur. list RS, št. 126/2006*. Dostopno 5. 12. 2006 na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_DRPR8.html.

Uradni list Republike Slovenije (2007). *Proračun Republike Slovenije za leto 2009 – Ur. list RS, št. 114/2007*. Dostopno 13. 12. 2007 na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_DRPR9.html.

Uradni list Republike Slovenije (2009). *Proračun Republike Slovenije za leto 2010 – Ur. list RS, št. 99/2009*. Dostopno 7. 12. 2009 na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_DRPR11.html.

Uradni list Republike Slovenije (2009). *Proračun Republike Slovenije za leto 2011 – Ur. list RS, št. 96/2010*. Dostopno 7. 12. 2009 na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r02/predpis_DRPR12.html.

Volonterstvo u Republici Hrvatskoj (2011). *Volonterstvo – snaga zajednice*. Dostopno 14. 7. 2011 na <http://www.hmvc.net/>.

Zveza društvenih organizacij Slovenije – ZDOS (2007). *PICov Pravni Piškotek CNVOS INFO*. Dostopno 27. 1. 2007 na <http://sl.projekt08.spletnastran.com/dokumenti/picov-pravni-piskotek/>.

World volunteer web (2011). *International volunteer day*. Dostopno 12. 6. 2011 na <http://www.worldvolunteerweb.org/>.